

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Marke Jokinen

Kokemuskirjasto-tapahtuma

Yhdistysten merkityksellisyyden esiintuominen päihderiippuvaisten ihmisten omakohtaisten tarinoiden kautta

Opinnäytetyö

Kevät 2025

Sosionomi AMK tutkinto-ohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Tutkinto-ohjelma: Sosionomi (AMK)

Suuntautumisvaihtoehto: -

Tekijä: Marke Jokinen

Työn nimi alaotsikoinen: Kokemuskirjasto-tapahtuma - Yhdistysten merkityksellisuuden esiintuominen päihderiippuvaisten ihmisten omakohtaisten tarinoiden kautta

Ohjaaja: Annukka Haapa-Aho

Vuosi: 2025

Sivumäärä: 51

Liitteiden lukumäärä: 5

Toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena oli Kokemuskirjasto-tapahtuman avulla nostaa esiin yhdistysten merkityksellisyyttä päihderiippuvaisten ihmisten elämässä ja päihdeettömyyden tukemisessa. Tarkoitus oli myös saada aikaan vuoropuhelua eri organisaatioissa johtavassa asemassa työskentelevien sekä päihderiippuvaisten ihmisten välillä järjestökentän tärkeydestä päihderiippuvaisten ihmisten palveluiden tarjoajana.

Valtion rahoitusleikkausten vuoksi huoli järjestökentän toimintamahdollisuuksista kasvaa koko ajan. Leikkaukset kohdentuvat heikommassa asemassa oleviin ihmisiin, ja tässä opinnäytetyössä nostetaan esiin päihderiippuvaisten ihmisten näkökulma.

Opinnäytetyön tavoite oli saada Etelä-Pohjanmaan alueen päätöksentekijät ja johtavassa asemassa työskentelevät sekä sidosryhmät ymmärtämään päihderiippuvaisten ihmisten tilannetta ja palveluntarvetta nyky-yhteiskunnassa ja järjestökentän osuutta asiaan. Opinnäytetyössä herätetään keskustelua aiheesta ja sitä kautta mahdollisesti saadaan lisättyä eri tahojen välistä yhteistyötä niin, ettei päihdehuollon palvelupolussa olisi aukkoja, joista on mahdollista tippua syrjäytymiseen.

Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus ja aineistona käytettiin kyselyä. Analyysimenetelmänä käytettiin teemoittelua, jonka avulla tutkimusaineistoa oli luontevaa luokitella. Pääteemaksi yhdistysten merkityksellisyydestä nousi selkeästi vertaistuki. Kokemuskirjasto-tapahtumasta pääteemaksi nousi yhteistyön lisääminen ja kehittäminen eri sektoreiden ja toimijoiden kesken päihde- ja riippuvuuspalveluiden osalta: ei eri sektoreiden vastakkainasetteluna, vaan nimenomaan yhteistyössä.

¹ Asiasanat: Järjestökenttä, päihderiippuvuus, kokemustieto, kokemusasiantuntijuus, kokemuskirjasto

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Degree programme: Bachelor of Social Services

Specialisation: -

Author: Marke Jokinen

Title of thesis: Experience Library event - Highlighting the significance of organizations through the personal stories of people with substance abuse

Supervisor: Annukka Haapa-Aho

Year: 2025

Number of pages: 51

Number of appendices: 5

The purpose of this functional thesis was to use the Experience Library event to highlight the significance of organizations in the lives of people with substance abuse and in supporting abstinence. The target was to create a dialogue between people working in leading positions in different organizations and people with substance abuse, about the importance of field organizations as a provider of services for people with substance abuse.

Due to government funding cuts, concerns about the possibilities for organization field to operate are growing all the time. The cuts are targeting people in a weaker position and this thesis highlights the perspective of people with substance addictions.

The goal of this thesis was to get decision-makers, leaders and stakeholders in the South Ostrobothnia region to understand the situation and service needs of substance abusers in modern society, and the role of the field organizations in this regard. The thesis will raise discussion on the topic and, through that, possibly increase cooperation between different parties so that there are no gaps in the substance abuse service pathway that could lead to exclusion.

This thesis is qualitative research where a survey was used for data collection. Thematic analysis was utilized, which made it natural to classify the research material. The main theme of the relevance of organizations was clearly peer support. The main theme of the Experience Library event was increasing and developing cooperation between different sectors and actors in substance abuse and addiction services, not so much in the form of confrontation between different sectors, but specifically in cooperation.

¹ Keywords: Organization field, substance abuse, experience knowledge, experience specialist, experience library

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	1
Thesis abstract	2
SISÄLTÖ	3
1 JOHDANTO	5
2 AIHE JA YHTEISTYÖKUMPPANIT	6
2.1 Aiheen valinnan taustaa	6
2.2 Kohderyhmä	7
2.3 Yhteisöjen Yhdistys ry / Järjestöalo	8
2.4 KRIS-Etelä-Pohjanmaa ry	8
2.5 Kokemus- ja vertaistoimijat ry Olkkari	9
3 KOKEMUSTIETO	10
3.1 Kokemustoiminta	10
3.2 Kokemusasiantuntijakoulutus	11
3.3 Kokemuskirjaston historia	11
4 JÄRJESTÖKENTTÄ	13
4.1 Kolmas sektori – Järjestökenttä	13
4.2 Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen rahoitusleikkaukset	14
4.3 Seinäjoen kaupungin kumppanuuspöytä	15
4.4 Järjestökentän vaikuttamistyö	16
5 PÄIHDERIIPPUUUS	18
5.1 Päihteet	18
5.2 Riippuvuus	18
5.3 Vertaistuki	19
6 TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	21
7 OPINNÄYTETYÖPROSESSI	23
7.1 Suunnittelusta toteutukseen	23
7.2 Aikataulu	26
7.3 Vastuunjako	26
8 KOKEMUSKIRJASTO - TAPAHTUMAPÄIVÄ	29

9	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	32
9.1	Toiminnallinen opinnäytetyö.....	32
9.2	Laadullinen tutkimus.....	32
9.3	Tutkimusaineiston keruu ja analyysi.....	33
9.4	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	34
10	TUTKIMUKSEN TULOKSET	38
10.1	Yhdistystoiminnan merkityksellisyys.....	38
10.2	Päihderiippuvaisten ihmisten palveluntarve	38
10.3	Tapahtuman käyttäminen työkaluna.....	39
10.4	Järjestökentän yhteiskunnallinen merkitys	40
10.5	Palaute tapahtumasta	41
11	JOHTOPÄÄTÖKSET	42
12	POHDINTA.....	44
	LÄHTEET	47
	LIITTEET	51

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni on toiminnallinen ja sen toiminnallisena osuutena toteutin Kokemuskirjasto-tapahtuman Seinäjoella Järjestötalon kokoustila Pellossa. Järjestöalo toimii yhteistyökumppanina opinnäytetyöni toiminnallisessa osuudessa ja tarjosi tilan Kokemuskirjasto-tapahtumalle. Kokemuskirjasto-tapahtumassa päihderiippuvaiset ihmiset kertoivat omakohtaisia kokemuksiaan tarinamuodossa kuulijoille, eli tapahtuma oli kuin kirjasto, jossa kuulijat saivat lainata oikeiden ihmisten oikeita kokemuksia. Ihmisten anonymiteetin turvaamiseksi ja tapahtuman kirjastomaisen luonteen vuoksi oman kokemuksensa kertojia kutsuttiin Kirjoiksi. Kuulijoilla oli mahdollisuus esittää kysymyksiä kullekin Kirjalle, mikä teki tapahtumasta myös kuulijoita osallistavan ja antoi kuulijoille mahdollisuuden oppia lisää aiheesta.

Yhteistyötahoina opinnäytetyössäni oli kaksi paikallista yhdistystä: KRIS-Etelä-Pohjanmaa ry ja Kokemus- ja vertaistoimijat ry Olkkari. Näiden kävijöistä yhdistysten toiminnanjohtajat etsivät neljä päihderiippuvuudesta toipuvaa ihmistä jakamaan omakohtaiset kokemuksensa Kokemuskirjasto-tapahtumassa. Tapahtuma ei ollut kaikille avoin vaan se suunnattiin tietyille kohderyhmälle, joille lähetettiin kutsu tapahtumaan sähköpostitse. Kohderyhmän, yhteistyötahot ja aiheen taustaa esittelen tarkemmin opinnäytetyöni seuraavassa luvussa.

Opinnäytetyöni tarkoitus on tuoda esiin yhdistystoiminnan merkityksellisyys päihderiippuvaisien ihmisten elämässä ja päihdeettömyyden tukemisessa. Tavoitteena on selvittää, nouseeko Kokemuskirjasto-tapahtumassa esiin uusia näkökulmia päihderiippuvaisien ihmisten tilanteesta ja palveluntarpeesta. Tarkoitus on myös selvittää mahdollisuutta käyttää Kokemuskirjasto-tapahtumaa tulevaisuudessa tavallaan työkaluna tai päätöksenteon tukena erilaisissa yhteyksissä.

Opinnäytetyöni on laadullinen tutkimus ja tutkimusaineistona käytin kyselyä, jonka Kokemuskirjasto-tapahtumaan osallistuneet täyttivät. Loin kyselyn Webropoliin ja tulostin kyselyn myös paperisena versiona, että jokainen sai itselleen sopivan tavan täyttää kysely. Kyselyyn vastattiin heti tapahtuman loputtua paikan päällä, joten sain tutkimusaineiston käyttööni nopeasti.

2 AIHE JA YHTEISTYÖKUMPPANIT

2.1 Aiheen valinnan taustaa

Syksyllä 2023 järjestimme Kokemuskirjaston Seinäjoen ammattikorkeakoulussa osana Yhteiskunta, ammatti ja etiikka -opintojaksoa. Kokemuskirjasto on kuin kirjasto, mutta kirjat ovat oikeita ihmisiä. Kokemuskirjastossa ei lainata kirjoja vaan ihmisten omakohtaisia kokemuksia. Kirjat ovat siis oikeita ihmisiä, jotka kertovat, eli lainaavat, meille omakohtaisia kokemuksiaan tarinoiden muodossa ja kuulijoilla, eli lainaajilla, on mahdollisuus keskustella ja esittää kysymyksiä jokaiselle Kirjalle tarinan jälkeen. Kokemuskirjasto oli päivän mittainen tapahtuma ja teemana oli päihderiippuvuuden lisäksi muitakin aiheita, kuten mielenterveys, ja mukana oli myös läheisten kokemuksia. Opin tuosta päivästä kaikkineen todella paljon ja sen seurauksena opinnäytetyöni aihe alkoi kyteä mielessäni.

Syksyllä 2024 ajatus Kokemuskirjastosta oli jalostunut mielessäni siihen pisteeseen, että päätin järjestää Kokemuskirjasto-tapahtuman opinnäytetyönä, mutta en avoimena tapahtumana vaan kohdennettuna tietylle ryhmälle. Teemaksi valitsin päihderiippuvuuden, koska siitä aiheesta olen kerryttänyt tietoa ja kokemusta opintojeni aikana ja koen päihde- ja riippuvuustyön omakseni.

Kohderyhmää miettiessäni näin vapaaehtoistyöni kautta, että yhdistyksen ylläpitämä päiväkeskus- ja kohtaamispaikkatoiminta päihderiippuvaisille ihmisille on niin tärkeää, että sitä pitäisi tehdä näkyvämmäksi. Yhdistysten tuottamat palvelut, niistä saatu tuki ja vertaisuus olivat mielestäni sellaisia asioita, joilla on suuri merkitys varsinkin heikommassa asemassa oleville ihmisille. Tuon merkityksen halusin tuoda myös alueemme päätöstentekijöiden sekä päihde- ja riippuvuustyötä tekevien ihmisten tietoon ihmisläheisellä tavalla, Kokemuskirjasto-tapahtumalla, jossa osallistujat kuulisivat omakohtaisia tarinoita päihderiippuvuudesta sekä yhdistysten tuottamien palvelujen ja toiminnan tärkeydestä, merkityksellisyydestä ja vaikutuksesta ihmisten elämään.

Toinen syy opinnäytetyöni aiheeseen oli Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) avustusleikkaukset: Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen eli STEA:n avustukset pienenevät tämän vuoden alusta alkaen, mikä tarkoittaa sitä, että sote-järjestöjen avustukset pienenevät 79,5 miljoonalla eurolla edellisvuodesta (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2024). Käytännössä

se tarkoittaa sitä, että rahoitusta ei myönnetä enää kaikille sote-järjestöille tarpeeksi, minkä vuoksi osa yhdistyksistä joutuu rajoittamaan aukioloja ja palveluita, vähentämään työntekijöitä tai jopa lopettamaan toimintansa kokonaan rahoituksen puutteessa.

Sosiaali- ja terveystieteiden lisäksi Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue tekee myös säästötoimenpiteitä tavoitteenaan 50 miljoonan euron sopeutukset (Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue, 2025). Kaksinkertaiset leikkaukset vaikuttavat eniten juuri heikommassa asemassa oleviin ihmisiin varsinkin Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella, koska alue saa jo lähtökohtaisestikin huomattavasti vähemmän STEA-avustuksia verrattuna kaikkiin muihin maan hyvinvointialueisiin. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue saa vain kolmasosan hakemastaan avustuksesta (Hietaniemi, 2024).

Yhteiskunnallista huolta herättää se, miten paljon kustannuksia nämä järjestökentältä leikatavat säästöt tulevat aiheuttamaan julkisen puolen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa. Jonot sosiaali- ja terveydenhuoltoon pitenevät ja palveluihin pääsy pitkittyä entisestään. Säästötoimena hyvinvointialueet ohjaavat asiakkaita järjestökentälle, yhdistysten tarjoamien palvelujen piiriin, mutta samaan aikaan yhdistysten mahdollisuudet tarjota palveluita heikentyvät, koska avustuksista leikataan. Toisin sanoen rahoitusleikkaukset, joilla haetaan säästöjä, itse asiassa vain lisäävät kustannuksia. Tästä kärsivät kaikkein heikoimmassa asemassa olevat ihmiset.

2.2 Kohderyhmä

Kokemuskirjasto-tapahtuma oli suunnattu Seinäjoen kaupungin ja Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen päätöksentekijöille, johtavassa asemassa työskenteleville, sekä päihderiippuvaisten ihmisten kanssa työskentelevien sidosryhmien edustajille, ja tarkoitus oli tuoda yhdistystoiminnan merkityksellisyyttä esiin ihmisläheisellä tavalla, omakohtaisten tarinoiden kautta. Halusin mahdollistaa kuulluksi tuleminen tapahtumaan osallistuville Kirjoille ja yhdistyksille ja avata päättäjien ymmärrystä päihderiippuvuudesta sekä yhdistystoiminnan merkityksellisyydestä yksilöön ja sitä kautta yhteiskuntaan.

Kohderyhmän saavuttamiseksi päätimme yhteistyötahojen kanssa jakaa koko päivän tapahtuman kahteen osaan. Olimme yksimielisiä siitä, että tapahtuma olisi saavutettavampi tällä tavoin. Kokemuskirjasto-tapahtuma oli siis koko päivän mittainen tapahtuma, mutta

halutessaan sai osallistua myös pelkästään aamupäiväksi tai iltapäiväksi. Ajattelimme, että osallistujia tulee ehkä enemmän, jos annamme vaihtoehdon osallistua halutessaan lyhyemmäksi ajaksi. Tämä oli hyvä päätös, vaikka suurin osa ilmoittautuikin koko päiväksi, moni olisi jäänyt silti tulematta ilman vaihtoehtoja.

2.3 Yhteisöjen Yhdistys ry / Järjestöalo

Opinnäytetyöni toiminnallisena osuutena oli Kokemuskirjasto-tapahtuman suunnittelu ja järjestäminen. Yhteistyökumppaniksi opinnäytetyöhöni, ja myös tapahtumatilan tarjoajaksi, lupautui Yhteisöjen Yhdistys ry / Järjestöalo. Yhteyshenkilöinä yhteistyökumppanin puolelta olivat järjestökoordinaattori ja toiminnanjohtaja. Opintoihini kuuluvan Johtamisen menetelmät-harjoittelujaksoni tein Järjestöalolla, mikä helpotti huomattavasti opinnäytetyötäni, koska tapahtumapäivä osui harjoittelujaksolleni. Tapaamiset koskien Kokemuskirjasto-tapahtuman suunnittelua ja järjestämistä oli helpompi sopia, kun samat ihmiset toimivat sekä harjoittelun että opinnäytetyön toiminnallisen osuuden ohjaajina ja olimme konkreettisesti saman katon alla. Molempien ohjaajien ammattitaidosta oli suuri apu aina tapahtuman ideoinnista kutsujen muotoiluun ja itse tapahtumapäivän käytännön yksityiskohtien huomioimiseen.

Järjestöalo on paikka, jossa toimii tällä hetkellä 8 eri sosiaali- ja terveysalan järjestöä sekä 2 hanketta (Järjestöalo, i.a.a). Järjestöaloa hallinnoi Yhteisöjen Yhdistys ry, ja toimintaa tukee Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen ja Seinäjoen kaupungin lisäksi Sosiaali- ja terveysministeriö Veikkauksen tuotoilla. Järjestöalon tavoite on edistää yhteistyötä ja välittää tietoa sosiaali- ja terveysjärjestöjen sekä muiden järjestöjen, julkisen sektorin ja yksityisen sektorin välillä. Tavoitteena on auttaa Etelä-Pohjanmaan alueen asukkaita löytämään eri yhdistysten palveluja, niistä saatavaa vertaistukea ja tietoa sekä vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuden. Tavoitteena on lisätä alueen asukkaiden terveyden ja osallisuuden kokemuksia ja ehkäistä syrjäytymistä. Yhteisöjen yhdistys ry:n tehtävänä on tukea jäsenjärjestöjensä, joita on tällä hetkellä 56, toimintaedellytyksiä ja vaikuttamismahdollisuuksia (Järjestöalo, i.a.a).

2.4 KRIS-Etelä-Pohjanmaa ry

KRIS-Etelä-Pohjanmaa ry:n toiminnanjohtajan avulla heidän kävijöidensä joukosta löytyi kolme Kirjaa Kokemuskirjasto-tapahtumaan kertomaan omakohtaiset tarinansa ja siksi KRIS-Etelä-Pohjanmaa ry oli yhtenä yhteistyötahona opinnäytetyössäni. Yhdistyksen toimintaan

kuuluu vankilasta vapautuneiden ja syrjäytymisuhan alla olevien ihmisten tukeminen. KRIS tukee myös päihdeongelmaisia ihmisiä päihteettömyyteen, rikoksettomuuteen sekä edistää heidän paluutaan yhteiskuntaan. Lisäksi KRIS tarjoaa yksilötukea sekä apua viranomaisasioiden hoitamiseen. KRIS-Etelä-Pohjanmaa ry on perustettu 5.9.2011 ja se toimii itsenäisenä paikallisyhdistyksenä. Toimintaa rahoittaa STEA sekä pienimuotoisesti Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue ja Seinäjoen kaupunki (S. Lahtinen, henkilökohtainen tiedonanto, 7.4.2025).

Päihteettömyys, rehellisyys, yhdenvertaisuus, yhteisvastuullisuus ja toveruus ovat KRISin toiminnan periaatteet. KRIS on uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumaton yhdistys ja Suomessa yhdistysten toimintaa valvoo KRIS-Suomen keskusliitto ry. KRIS on lähtöisin Ruotsista ja yhdistyksen nimen kirjaimet tulevatkin ruotsinkielisistä sanoista Kriminellas revansch i samhället, joka on suomeksi Rikollisten revanssi yhteiskunnassa. KRIS tuli Suomeen vuonna 2001 ja Suomessa on tällä hetkellä KRISin toimintaa seitsemässä eri kaupungissa (KRIS, i.a.).

2.5 Kokemus- ja vertaistoimijat ry Olkkari

Kokemus- ja vertaistoimijat ry Olkkari lupautui toiseksi yhteistyötahoksi opinnäytetyöhöni. Toiminnanjohtaja etsi heidän kävijäkunnastaan yhden Kirjan, joka oli kertomassa omakohtaisen kokemuksensa Kokemuskirjasto-tapahtumassa. Kokemus- ja vertaistoimijat ry Olkkari on perustettu huhtikuussa 2013. Olkkari on matalan kynnyksen kohtaamispaikka ja toimintaa rahoittavat STEA ja Seinäjoen kaupunki. Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri tukee Olkkarin toimintaa työntekijäresurssina yhdellä kokopäiväisellä työntekijällä (Olkkari, 2025).

Kokemus- ja vertaistoimijat ry Olkkarin tarkoitus on mielen hyvinvoinnin edistäminen ja päihteettömän elämän tukeminen (Olkkari, 2025). Olkkarin arvot ovat tasa-arvoisuus, leimaamattomuus, asiakaslähtöisyys ja kuulluksi tuleminen. Olkkari tukee vertaisuutta mahdollistaen vertaisryhmien syntymisen ja ylläpitää koulutettujen kokemusasiantuntijoiden kenttätyöskentelyä. Olkkari on uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumaton yhdistys, johon kuuluu yli 100 jäsentä (Olkkari, 2025).

3 KOKEMUSTIETO

3.1 Kokemustoiminta

Kokemustieto on elämäkokemuksista syntynyttä ymmärrystä ja viisautta, jota kokemustoimijuuksessa hyödynnetään. Kokemustoimija on ihminen, jolla joko itsellään tai läheisen roolissa on kokemusta haastavista elämäntilanteista kuten päihderiippuvuudesta, vakavasta sairaudesta, mielenterveyden haasteista tai vaikka vammasta (Kokemustoimintaverkosto, i.a.). Kokemustoimija koulutetaan tehtäväänsä, joka on tiedon välittäminen ja ymmärryksen lisääminen. Kokemustoimijoiden kohderyhmänä ovat muun muassa opiskelijat ja eri alojen ammattilaiset. Kokemustoimijuutta voidaan hyödyntää asiakastyössä, vertaistukiryhmissä ja erilaisissa koulutustilaisuuksissa.

Kokemustoiminnan tarkoituksena on ottaa huomioon esimerkiksi pitkäaikaissairaana, vammaisen, päihderiippuvaisen tai heidän läheisensä kokemusperäinen tieto sosiaali- ja terveystalveluiden suunnittelussa, kehittämisessä ja toteuttamisessa sekä myös eri oppilaitosten sosiaali- ja terveysalan ammatillisessa koulutuksessa (Kokemustoimintaverkosto, 2019, s. 4). Kokemustoimintaverkoston (2019, s. 5) mukaan kokemustoimijoiden jakamien kokemusten, ja myös kokemustiedon, asiantuntijuus antaa mahdollisuuden sekä ammattilaisille että opiskelijoille peilata teoretiedon kautta saatua näkökulmaa käytännön kokemuksiin niin sairauksista, vammoista kuin myös esimerkiksi päihderiippuvuudesta. Teoreettisen tiedon jäsentämiseen ja soveltamiseen voidaan käyttää apuna kokemustietoa, jonka seurauksena ammattilaisten ymmärrys ja osaaminen kokemusmaailmasta syvenee asiakkaita ja heidän läheisiään kohtaan. Kokemustieto auttaa myös asiakkaiden tarpeiden tunnistamiseen sekä palvelujen ja toiminnan kehittämiseen (Kokemustoimintaverkosto, 2019, s. 5).

Kokemustoimijaa on mahdollisuus käyttää monella eri tavalla esimerkiksi opetustuokioissa, luennoilla, ryhmänohjauksessa, eri organisaatioiden kehittämisryhmissä, mukana tilojen ja toiminnan suunnittelussa, kokemuskirjastossa, sekä hoito- ja palveluketjun kehittämistyössä (Kokemustoimintaverkosto, 2019, s. 5). Lindströmin ja Nikulan (2025, s. 100) mukaan kokemusasiantuntijuutta voi hyödyntää yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtämisessä. Kokemusasiantuntijoiden kertomukset herättävät tunteita ja antavat uusia näkökulmia, auttavat ymmärtämään asioita monipuolisemmin ja syvällisemmin sekä auttavat myös ymmärtämään paremmin erilaisia elämäntilanteita.

3.2 Kokemusasiantuntijakoulutus

Kokemusasiantuntijaksi voi kouluttautua ihminen, jolla on omakohtainen kokemus esimerkiksi päihderiippuvuudesta, psyykkisestä tai fyysisestä sairaudesta. Kokemusasiantuntija välittää kokemustietoa eri alojen ammattilaisille, opiskelijoille, saman kokemuksen omaaville tai vaikka suurelle yleisölle (Kokemustoimintaverkosto, i.a.). Seinäjoella kokemusasiantuntijoita kouluttaa Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue (i.a.) ja kysyntä on tarjontaa suurempi, koska viimeksi päättyneeseen kokemusasiantuntijakoulutuksen hakuun tuli yli sata hakemusta ja vain 16 otettiin mukaan koulutukseen (A. Sironen, henkilökohtainen tiedonanto, 7.4.2025). Kokemustoimijoita kouluttavat Kokemustoimintaverkoston (2019, s. 6) mukaan paikalliset järjestöt, kaupungit ja opistot, sairaanhoitopiirit ja Kokemustoimintaverkosto.

Kokemusasiantuntijana toimiminen on Lindströmin ja Nikulan (2025, s. 100) mukaan merkityksellistä myös kokemusasiantuntijoille itselleen ja se tukee kokemusasiantuntijoiden omaa kuntoutumista. Mikäli halutaan tuoda haavoittuvassa asemassa olevien ääntä esiin, on kokemusasiantuntija silloin hyvä ja eettinen valinta. Kokemusasiantuntijat ovat käyneet läpi kuntoutusprosessin sekä koulutuksen, mikä tuo uskottavuutta ja turvallisen etäisyyden päihdekäytön aktiivivaiheeseen. Kokemusasiantuntijoiden hyödyntäminen eri tapahtumissa ja tilaisuuksissa, missä yleensä käsitellään sensitiivisiä asioita, vaatii tarkkaa suunnittelua ja tukea, että he eivät kuormittuisi liikaa tai joutuisi leimatuiksi (Lindström & Nikula, 2025, s. 100).

3.3 Kokemuskirjaston historia

Kokemuskirjasto on muunnos Ihmiskirjastosta, josta tanskassa käytetään nimeä ”Menneskebiblioteket”. Ihmiskirjasto on kehitetty Tanskassa Kööpenhaminassa vuoden 2000 keväällä projektina Roskilde Festivaaliin. Projektin kehittivät Ronni Abergel, hänen veljensä Danny sekä kollegansa Asma Mounan ja Cristoffer Eriksen (Human Library, i.a.). Alkuperäinen Menneskebiblioteket oli avoinna Roskildessa 8 tuntia päivässä neljänä peräkkäisenä päivänä ja tuona aikana esiteltiin yli 50 eri tarinaa (Human Library, 2025). Roskilden festivaaleilla yli tuhat ihmistä kävi lainaamassa ihmiskirjojen tarinoita, mikä yllätti järjestäjät. Ronni Abergel ymmärsi mikä potentiaali idealla oli ja ryhtyi Roskilden jälkeen edistämään ideaa mahdollisten uusien järjestäjien kanssa. Sen jälkeen hän perusti Human Library organisaation ja tuotti oppaan uusille järjestäjille Pohjoismaiden ministerineuvoston ja Euroopan neuvoston kanssa (Human Library, 2025). Abergel on matkustellut monissa maissa kouluttamassa paikallisia järjestäjiä, suunnittelemassa julkaisutapahtumia ja esittelemässä ideaa eri organisaatioille ja

julkisen puolen viranomaisille. Human Library on esitelty arviolta yli 80 maassa ympäri maailmaa, useimmiten yhteistyössä paikallisten järjestöjen kanssa (Human Library, 2025).

Ihmiskirjastosta on käytetty myös nimitystä Elävä kirjasto ja sitä nimitystä käytetään myös Elävän kirjaston järjestäjän käsikirjassa, jonka pohjoismainen nuorisoyhteistyön komitea (NUK) on julkaissut viidellä pohjoismaisella kielellä (Abergel ym., 2005). Abergel ym. (2005, s. 7) kertovat, että Elävän kirjaston idea on nuorten kehittämä ja sitä on testattu ensimmäisen kerran vuonna 2000 Tanskassa Roskilden festivaaleilla ja sen kautta idea on levinnyt ympäri Eurooppaa. Vuosien ajan ideaa kokeiltiin ja kehitettiin useissa Euroopan neuvoston tukemissa tapahtumissa ja siksi juuri Euroopan neuvosto ja Pohjoismaiden ministerineuvosto yhdessä ovat julkaisseet käsikirjan Elävien kirjastojen järjestämisestä (Abergel ym., 2005, s. 7).

Nykyään puhutaan enemmänkin Kokemuskirjastosta, koska ihmiset kertovat omista kokemuksistaan. Kokemuskirjastoa järjestetään eri tavoin ja eri yhteyksissä muun muassa oppilaitoksissa ja erilaisissa tapahtumissa. Tapahtuma on muotona hyvä, koska se herättää uteliaisuutta ja kiinnostusta, ja tapahtumassa on mahdollisuus dialogiseen keskusteluun kokemustoimijoiden kanssa. Tapahtuma on tavallaan myös oppimistilanne, jossa on mahdollisuus oppia uusia asioita erilaisista ilmiöistä ja sen myötä täydentää omaa osaamistaan.

Löysin vain yhden opinnäytetyön Kokemuskirjastosta, mutta sekin oli käytännössä kaksinkeskustelutapahtuma, joka järjestettiin Turun yliopiston Calonia-kirjastossa osana Moninaisuuden ääni -tapahtumaa (Laihia, 2022). Opinnäytetyöni eroaa Laihian opinnäytetyöstä toteutuksen, kohderyhmän ja teeman osalta. Tapahtumassani jokaisen Kirjan omakohtaista kokemusta oli kuuntelemassa aika suuri määrä kuulijoita, kun taas Laihian tapahtumassa kuulijoita oli vain yksi kerrallaan. Myös tapahtumatilat ja tapahtumien luonne poikkeavat huomattavasti toisistaan.

4 JÄRJESTÖKENTTÄ

4.1 Kolmas sektori – Järjestökenttä

Laaksosen ja Helanderin (2020) mukaan kolmas sektori on yleensä voittoa tavoittelematon ja nojaa vahvasti vapaaehtoistyöhön. Kolmas sektori pitää sisällään niin järjestöjä ja säätiöitä kuin myös järjestöpohjaisia osuuskuntia. Kolmannesta sektorista on käytetty myös nimitystä vapaaehtoissektori juuri siksi, että iso osa kolmannella sektorilla työskentelevistä toimii vapaaehtoisina. Laaksonen ja Helander (2020) ovat sitä mieltä, että yleensä kolmas sektori ylläpitää toiminnallaan sosiaalista koheesiota ja on myös herkempi erilaisten vähemmistöjen tarpeille, kuin esimerkiksi valtio.

Laaksonen ja Helander (2020) kertovat, että järjestösektorin eri toimijoiden välillä saattaa olla hyvinkin suuria erimielisyyksiä päämääristä, joten kolmas sektori ei siinä mielessä ole yhteiskuntapoliittisesti kovin yhtenäinen voima. Kolmannen sektorin toimijoilla ei ole kovinkaan yhdenmukaisia toimintaperiaatteita, joiden mukaan ongelmia ratkottaisiin, päinvastoin. Esimerkkinä Laaksonen ja Helander (2020) mainitsevat työmarkkinajärjestöjen ja hyvinvointipalveluja tuottavien järjestöjen väliset suhteet.

Yhdenmukaisten periaatteiden puuttuminen kolmannen sektorin eri toimijoiden välillä näkyy hyvin myös esimerkiksi siinä, että hallitus on kehysriihessä päättänyt laajentaa lahjoitusvähennystä yksityisten henkilöiden antamiin lahjoituksiin nuoriso-, liikunta- ja urheilujärjestöille, sekä tietyt ehdot täyttävälle lapsijärjestöille. Tämä päätös ihmetyttää järjestökenttää, koska lahjoitusvähennyksen ulkopuolelle on rajattu suuri määrä sote- ja muita järjestöjä, jotka toimivat muilla, kuin edellä mainituilla aloilla (Nahkuri, 2024). Tämä rajausta asettaa järjestöt keskenään todella eriarvoiseen asemaan.

Olen huomannut harjoitteluissani, että kolmas sektori terminä on jäämässä pois käytöstä ja sen tilalta puhutaan mieluummin järjestökentästä. Monet järjestötoimijat kokevat kolmannen sektorin alentavana terminä: ei ensimmäinen, eikä toinen, vaan vasta kolmas. Tämän vuoksi kolmannen sektorin tilalta käytän opinnäytetyössäni termiä järjestökenttä. Järjestökenttä on paljon kuvaavampi nimitys, ja se kertoo paremmin, miten laajasta toiminnasta on kyse, kun puhutaan järjestökentästä.

Suuri osa sosiaali- ja terveysjärjestöistä on suhteellisen pieniä, paikallisesti ja vapaaehtoisvoimin toimivia yhdistyksiä. Järjestökentällä on kuitenkin myös ammatillisesti toimivia paikallisia, alueellisia ja valtakunnallisia yhdistyksiä, joista osalla voi olla satojakin työntekijöitä (Peltosalmi, 2025). Esimerkkinä voisin mainita SOSTE Suomen sosiaali- ja terveys ry:n, joka on valtakunnallinen kattojärjestö. Yhdessä jäsenjärjestöjensä kanssa SOSTE tekee rohkeaa vaikuttamistyötä rakentamalla osallistumismahdollisuuksia, sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä sekä oikeudenmukaista ja vastuullista yhteiskuntaa (Inkinen, i.a.).

Peltosalmen (2025) mukaan valtakunnallisesti toimivia sosiaali- ja terveysalan yhdistyksiä on yli 200 ja niillä on yhteensä noin 6 500 paikallisesti tai alueellisesti toimivaa jäsenyhdistystä sekä noin 200 piiriyhdistystä. Edellä mainittujen lisäksi yhdistyksillä voi olla paikallista toimintaa ilman, että yhdistys varsinaisesti toimisi kyseisellä alueella. Esimerkiksi kerhoja, osastoja ja toimintaryhmiä voi olla ilman paikallista rekisteröityä yhdistystä. Sote-järjestöt työskentelevät erilaisten ihmisten parissa ja useimmiten toiminta liittyy Peltosalmen (2025) mukaan erityisessä tai haastavassa elämäntilanteessa elävien ihmisten tukemiseen.

Suomessa on tällä hetkellä 8 764 sosiaali- ja terveysalan järjestöä, 8 257 rekisteröityä sote-yhdistystä ja 507 rekisteröityä sote-säätiötä (Peltosalmi, 2025). Etelä-Pohjanmaalla sosiaali- ja terveysalan yhdistyksiä on 305 (Patentti- ja rekisterihallitus, 2025).

4.2 Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen rahoitusleikkaukset

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueelle laadittu Uudistus-, tuottavuus- ja vaikuttavuusohjelma (UTV2) tähtää 50 miljoonan euron sopeutustoimiin vuosina 2025–2026. Hyvinvointialuejohtaja Tero Järvisen (Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue, 2025) mukaan UTV2-ohjelma tulee tarvitsemaan vielä jatkoa, koska 50 miljoonaa euroa ei tule riittämään, vaan säästöjä tarvitaan vielä lisää. Hyvinvointialueelta edellytettyjen säästöjen saavuttaminen vaatii isoja päätöksiä ja rakennemuutoksia hyvinvointialueen toimintaan (Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue, 2025).

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA leikkaa avustusmäärärahoja vuonna 2025 (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2024). Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että uusia hankkeavustuksia myönnetään huomattavasti edellisvuotta vähemmän ja uusia jatkuvaluonteisia yleisavustuksia ei myönnetä vuonna 2025 ollenkaan. Myös STEAn erityisasiantuntija vahvisti, että uusia avustuksia ei myönnetä vuodelle 2026 ollenkaan ja nykyisillä avustuksilla pitäisi

pärjätä helmikuun 2026 loppuun, eikä ole olemassa mitään takeita siitä, kuinka paljon avustusta ensi vuodelle myönnetään nykyiselle toiminnalle (E. Varjonen, henkilökohtainen tiedonanto 9.4.2025).

Moni yhdistyksen ja järjestön toimija on huolissaan niin yhdistysten työntekijöiden kohtalosta kuin yhdistysten toimintamahdollisuuksista. Järjestökentän toiminnanjohtajat miettivät pitäisikö työntekijöitä alkaa varoitella mahdollisista irtisanomisista. Syyskuuhun 2025 mennessä pitäisi tulla jotakin konkreettista tietoa tulevasta avustushakuihin liittyen, joten suositeltavaa on odotella syksyyn asti ennen, kuin yhdistyksissä tehdään mitään radikaaleja päätöksiä (E. Varjonen, henkilökohtainen tiedonanto 9.4.2025). Vahvasti kuitenkin suositellaan, että yhdistykset miettivät erilaisia vaihtoehtoja rahoitusten suhteen.

4.3 Seinäjoen kaupungin kumppanuuspöytä

Seinäjoen kaupungin ja järjestöjen välisen yhteistyön kehittämiseksi on perustettu yhteistyöfoorumi nimeltään Kumppanuuspöytä, missä käsitellään ajankohtaisia teemoja ja keskustellaan yhteistyöehdotuksista. Tapaaminen on kerran vuodessa, tarvittaessa useamminkin, ja tavoitteena on lisätä kaupungin ja järjestökentän välistä yhteistyötä (Seinäjoki, i.a.).

Seinäjoen Kumppanuuspöytä on avoin tilaisuus kaikille järjestö-, yhdistys- ja seuratoimijoille (Seinäjoki, i.a.). Kumppanuuspöydässä käsitellään kehittämissuunnitelmia ja toimenpiteitä yhteistyössä kaupungin ja edellä mainittujen toimijoiden kesken. Yhteistyössä laadittuun Seinäjoen kaupungin järjestöyhteistyön kehittämissuunnitelmaan vuosille 2025–2026 kirjattiin tavoitteita ja toimenpiteitä vuosien 2023–2024 aikana tehtyjen yhteistyöselvitysten pohjalta. Yhteistyöselvityksessä kartoitettiin avustuksia, toimitiloja, toiminnallista yhteistyötä, arvostusta ja tukea sekä vapaaehtoistoiminnan nykytilannetta, kehittämistarpeita ja -ratkaisuja. Yhteistyöselvitykseen osallistui kaupungin työntekijöiden lisäksi noin 100 järjestökentän edustajaa (Seinäjoki, 2025).

Olin yhteydessä Seinäjoen kaupungin järjestötyön koordinaattoriin opinnäytetyöni aiheesta, kerroin etsiväni mahdollisia yhteistyötahoja opinnäytetyöhöni, ja sain luvan osallistua kumppanuuspöytään syyskuussa 2024, koska sieltä saisin lisää tietoa alueemme järjestötoimijoista ja saattaisin löytää yhteistyötahoja opinnäytetyöhöni. Pääsin tutustumaan järjestökentän eri toimijoiden edustajiin ja kumppanuuspöytä-tilaisuuden päätyttyä tapasin KRIS-Etelä-Pohjanmaa ry:n sekä Kokemus- ja vertaistoimijat ry Olkkarin toiminnanjohtajat, jolloin esittelin

heille ensimmäisen kerran ajatukseni järjestää Kokemuskirjasto-tapahtuma opinnäytetyönä. Molemmat tahot olivat kiinnostuneita ja sovin tapaamiset molempien toiminnanjohtajien kanssa, että pääsen esittelemään tarkemmin ajatuksiani opinnäytetyöstäni.

Kumppanuuspöytään osallistuminen antoi siis minulle yhteistyötahot opinnäytetyöhöni ja lisäksi sain uutta ja ajantasaista tietoa erilaisista yhteistyömahdollisuuksista Seinäjoen kaupungin ja järjestökentän eri toimijoiden välillä. Kumppanuuspöydässä minulle selvisi myös, että kaupunki voi tarjota maksutta omistamiaan tiloja järjestösektorin käyttöön. Tämä tieto sai minut miettimään mahdollisuutta käyttää jotain kaupungin tiloista Kokemuskirjasto-tapahtuman toteutukseen, esimerkiksi Seinäjoen kirjastossa sijaitsevia tiloja. Päädyin lopulta kuitenkin pitämään Kokemuskirjasto-tapahtuman Järjestötalon kokoustilassa, koska tapahtuman luonteen vuoksi julkisen tilan käyttämisessä olisi todennäköisesti ollut liikaa häiriötekijöitä.

4.4 Järjestökentän vaikuttamistyö

Etelä-Pohjanmaalla on toiminut syksystä 2021 saakka monialainen maakunnallinen Järjestöneuvosto, joka koostuu alueen järjestöedustajista. Järjestöneuvosto ajaa järjestöjen etua vaikuttamiselimenä, jonka tarkoituksena on vahvistaa järjestöjen roolia ja tuoda järjestöjen ääni kuuluviin hyvinvointialueen, maakunnan ja kuntien päätöksenteossa (Järjestötalo, i.a.b).

Järjestöneuvoston tehtävänä on muun muassa osallistua alueellisten strategioiden ja ohjeiden valmisteluun sekä palveluiden ja rakenteiden kehittämiseen, samoin kuin edistää järjestöneuvoston toiminnan ja toimintaedellytysten kehittämistä (Järjestötalo, i.a.b). Järjestöneuvosto pyrkii omalta osaltaan mahdollistamaan eri kategorioiden yhteistyötä ja vuoropuhelua, sekä antaa myös tarvittaessa lausuntoja ja tekee aloitteita tuoden esiin järjestöjen ja niiden jäsenien tarpeita. Esimerkkinä järjestöneuvoston vaikuttamistyöstä on sen julkaisema mielipidekirjoitus järjestökentän merkityksestä vaikuttamistoimenpiteenä ennen alue- ja kuntavaaleja (Karjanlahti & Lahti, 2025). Ennen mielipidekirjoituksen julkaisemista se tarkistettiin Järjestöneuvoston kokouksessa, jossa se hyväksyttiin yksimielisesti.

Seurasin Teamsin välityksellä SOSTEn järjestämää tilaisuutta Pyöreän pöydän keskustelu: Järjestöjen merkitys kasvaa – mutta resurssit vähenevät. Tilaisuus oli paneelikeskustelu, mihin oli kutsuttu kahdeksan eduskuntapuolueen edustajaa eri puolueista. Paneelikeskustelussa kerrottiin, että sote-järjestöt kohtaavat vuosittain avun tarpeessa olevia ihmisiä yli 10 miljoonaa kertaa ja jos sote-järjestöt eivät enää pysty kohtaamaan näitä ihmisiä, niin he

siirtyvät lopulta julkisen sektorin piiriin. Panelisteille esitettiin kysymys, miten hyvinvointialueet selviäisivät, jos edes puolet niistä yli 10 miljoonasta avun tarpeessa olevista ihmisistä hakeutuisi julkiselle sektorille, jos järjestöt eivät enää voisi auttaa (SOSTE, 3/2025, 27:23). Eli kysymys oli, miten hyvinvointialueet selviäisivät? Kaikki panelistit olivat yksimielisiä vastauksissaan, mutta erityisesti yhden panelistin vastaus jäi lähtemättömästi mieleeni:

Ei mitenkään. Mutta enemmän olen huolissani siitä, että jos järjestöt eivät näitä ihmisiä kohtaa, niin kohtaako heitä kukaan. Ja sehän on sitten se, mikä ainakin itseäni enemmän tässä vielä niinku pelottaisi, jos näin kävisi, koska sitten se kumuloituu kyllä se kustannus jossakin vaiheessa todella suureksi.

Jos yhdistysten ja järjestöjen toiminta on vaarassa, niin sitä myötä vaarassa on myös ihmisten kohtaaminen. Ja kohtaaminen on juuri niitä merkityksellisiä asioita, joita Kokemuskirjasto-tapahtumalla haluan tuoda esiin kuulijoille.

Julkinen sektori siis ohjaa asiakkaita järjestökentälle, mutta leikkausten vuoksi yhdistykset joutuvat rajoittamaan palvelujaan, aukiolojaan ja vähentämään työntekijöitä. Jos yhdistyksiä ei olisi, mikä vaikutus sillä olisi yhteiskunnallisesti? Mitä tapahtuisi sille suurelle ihmismäärälle, joka jäisi vaille palveluita ja putoaisi syrjäytymiseen? Järjestökentällä tehdäänkin aktiivista vaikuttamistyötä, jotta tällainen kehityskulku voitaisiin estää.

Vaikuttamistyön yhtenä viestinnän ja tiedon jakamisen kanavana toimii järjestöjen yhdyspintatyön aamukahvit, joka on keskustelufoorumi tavoitteenaan ajankohtaisten tietojen välittäminen ja vuoropuhelun vahvistaminen järjestöjen yhdyspintatyön näkökulmasta (Järjestötalo, i.a.c). Yhdyspintatyön aamukahvit on tarkoitettu sote-järjestöjen edustajille, kuntien järjestöyhdyshenkilöille, aluevaltuutetuille, ja niille hyvinvointialueen ja kuntien työntekijöille, joita keskusteltava teema kulloinkin koskettaa (Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue, 2024). Aamukahvit toteutuvat Teamsin välityksellä noin kerran kuukaudessa. Tänä vuonna aiheina on ollut esimerkiksi yhdenvertaisuussuunnitelman valmistelua, maakuntastrategian päivitystä sekä alueellinen hyvinvointisuunnitelma, ja kullakin kerralla on ollut vierailijana kyseisen aiheen asiantuntija (Järjestötalo, i.a.c).

5 PÄIHDERIIPPUUUS

5.1 Päihteet

Mannerheimin Lastensuojeluliitto (Nuortennetti, i.a.) määrittelee päihteiksi alkoholin, tupakkatuotteet, huumeet ja lääkkeet väärinkäytettynä päihtymistarkoituksessa. YTHS:n (2025) mukaan Suomessa lailliseksi luokiteltuja päihteitä ovat alkoholi, tupakkatuotteet ja kofeiini, ja laittomaksi luokiteltuja päihteitä ovat huumeet. Päihdelinkin (2025) mukaan myös sähkösavukkeet, sienet, lakka ja gamma luokitellaan päihteiksi aiemmin mainittujen lisäksi.

Silen ym. (2025, s. 205) kertovat, että alkoholin ongelmakäytöstä puhutaan silloin, jos juomiseen liittyy huomattava haitta tai riski saada sellainen. Yleisin huume nuorison käytössä on kannabis, mutta muiden huumeiden käyttäminen ja lääkkeiden väärinkäyttö on nuorten keskuudessa selkeästi harvinaisempaa. Silen ym. (2025, s. 205) lisäävät kuitenkin, että nuoremmilla ikäryhmillä lääkkeiden väärinkäyttö, ilokaasun päihdekäyttö sekä erilaisten stimulanttien kokeilu ja käyttö on yleisempää kuin vanhemmissa ikäryhmissä. Suomessa amfetamiini on kannabiksen jälkeen toiseksi käytetyin huume ja suonensisäisesti käytettävistä huumeista yleisin.

Nykyajan huumeista vaarallisimpia ovat synteettiset huumausaineet, ns. muuntohuumeet, joiden haittavaikutuksista varoitetaan myös joillakin käyttäjäfoorumeilla (Päihdelinkki, 2025). Suomessakin synteettisten huumausaineiden käyttö on lisääntynyt viime vuosina ja Kokeumuskirjasto-tapahtumassa kuulemani mukaan riippuvuus joihinkin synteettisiin huumeisiin saattaa syntyä todella pienestäkin annoksesta.

5.2 Riippuvuus

Riippuvuutta on monenlaista ja mihin tahansa mielihyvää tuottavaan aineeseen tai toimintaan voi kehittyä riippuvuus. Riippuvuus voi olla fyysistä, psyykkistä, sosiaalista tai kaikkia niitä yhtä aikaa (Mielenterveyden keskusliitto, i.a.). Yleisimmin riippuvuudesta puhuttaessa tulee ehkä mieleen päihderiippuvuus, läheisriippuvuus tai peliriippuvuus, mutta riippuvuutta voi aiheuttaa myös esimerkiksi shoppailu, seksi, kofeiini tai sokeri. Eli aine tai toiminta, joka tuottaa mielihyvää.

Päihderiippuvuus on kokonaisvaltaisesti ihmistä itseään ja hänen elämäänsä hallitseva sairaus, jonka vaikutukset saattavat kestää läpi koko elämän. Sininauhaliiton (2025) mukaan päihderiippuvuus on kemiallista, fyysistä ja psyykkistä riippuvuutta johonkin tiettyyn aineeseen, ja riippuvuuteen sairastuneen ihmisen kaikki tekeminen tähtää päihteen saamiseen. Riippuvuudesta on kyse silloin, kun päihteet hallitsevat ihmisen arkea ja elämää niin, että siitä aiheutuu sosiaalisia, taloudellisia ja terveydellisiä haittoja eikä päihteiden käytön lopettaminen tunnu mahdolliselta (Mieli ry, 2024). Päihderiippuvainen ihminen hakee pakonomaisesti aineen tai toiminnan tuottamaa mielihyvää eikä silti pysty tunnistamaan, että kyse on riippuvuudesta (Terveys- ja hyvinvoinnin laitos (THL), 2023). Päihderiippuvainen voi yrittää hakea käyttämillään päihteillä äärikokemuksia tai pyrkiä säätelemään mieli-alaansa (Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue, 2024, s.10).

Ihminen ei synny päihderiippuvaiseksi vaan sen syntyyn vaikuttavat monet asiat kuten perinnöllinen alttius riippuvuussairauteen, yhteiskunnallinen tilanne, omat elämäkokemukset ja haasteelliset elämänmuutokset (Sininauhaliitto, 2025). Päihderiippuvuudesta ei koskaan parane, mutta toipuminen on mahdollista, vaikkakin se kestää elämän loppuun saakka. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen mielenterveys-, päihde- ja riippuvuusstrategiassa ja toimenpideohjelmassa 2024–2028 (2024, s.11) puhutaan riippuvuudesta vapautumisesta, mikä on omasta mielestäni vähän eri asiaa tarkoittava termi kuin riippuvuudesta toipuminen, jota yleisemmin käytetään. Termi vapautuminen kuvaa oikeastaan aika hyvin sitä, ettei riippuvuus ole enää hallitseva voima, vaan siitä on jo vapauduttu, kun taas toipuminen terminä kuvastaa enemmänkin vaihetta ennen vapautumista, kun riippuvuus vielä ehkä osittain hallitsee ajattelua tai käyttäytymistä.

5.3 Vertaistuki

Tärkeimmät asiat vertaistuessa ovat puhuminen ja kuunteleminen. Vertaistuki on kokemustietoon perustuvaa tukea ja sen tarkoitus on tukea muita saman kokeneita ihmisiä jakamalla omaa kokemustaan heidän kanssaan (Terveyskylä.fi, 2024). Vertaistukea on mahdollista saada kasvokkain tai internetin välityksellä, puhelimitse tai Teams-yhteydellä. Vertaistukea voi saada myös joko yksilö- tai ryhmämuotoisena. Vertaistukiryhmiä on tarjolla niin julkisella sektorilla kuin järjestökentälläkin. Vertaistukiryhmät voivat olla joko suljettuja tai avoimia ryhmiä. Avoimeen ryhmään voi tulla kuka vain koska vain, kun taas suljetuissa ryhmissä on tietty, samat ihmiset alusta loppuun saakka. Suljettuihin ryhmiin on yleensä ilmoittautuminen ja

ne kestävät määrätyn ajan. Avoimet ryhmät ovat useimmiten jatkuvaluontoisia ja osallistujia saattaa olla joka kokoontumiskerralla eri määrä.

Rissasen ja Jurvansuun (2017, s. 5) mukaan yhdistykset ovat usein se taho, joka tarjoaa tilojen lisäksi sekä koulutuksen että tuen vertaisille. Vertaistuki voi olla myös julkisen sektorin tai yhdistysten palveluntarjontaan kuuluvana osana asiakkaan hoito- tai kuntoutusprosessissa.

Päihderiippuvaisille on tarjolla vertaistukea erilaisten ryhmien muodossa. Seinäjoen riippuvuuskeskuksen avoin vertaistukiryhmä, Siltaryhmä, kokoontuu M-talolla joka torstai klo 12.00–13.30. Siltaryhmä on vertaistukeen perustuva avoin keskusteluryhmä, jossa ohjaajana toimii kokemusasiantuntija. Lisäksi Etelä-Pohjanmaalla kokoontuu AA- ja NA-ryhmiä, jotka tarjoavat ryhmämuotoista vertaistukea. Päihdelinkki (2025) on listannut vertaistukiryhmiä ja myös päivittää säännöllisesti listaustaan. Ellei ryhmämuotoinen vertaistuki tunnu omalta on mahdollista saada myös kummi tai tukihenkilö, jotka toimivat vapaaehtoisesti.

Vertaistuen merkitys näkyy kohtaamispaikoissa ja kuuluu toipuvien päihderiippuvaisten puheista. Olen kuullut lukemattomia kertoja harjoittelujeni ja vapaaehtoistyöni kautta kertomuksia vertaistuen merkityksellisyydestä ja nähnyt ihmisissä muutoksia niin monet kerrat, että uskon täysin vertaistuen korvaamattomaan merkitykseen päihitteettömyyden tukemisessa. Vertaiset ovat kokeneet saman kuin päihderiippuvaiset ja toipuneet siitä, ja he pystyvät sen myötä ymmärtämään päihderiippuvaisten kokemuksia ja auttamaan toipumisessa. Vertaiset ovat tavallaan myös esikuvia, esimerkkejä siitä, että päihderiippuvuudesta on mahdollista toipua, jopa niin että pystyy auttamaan muita omalla kokemustiedollaan, ja se toimii yllättävän hyvänä motivaattorina.

6 TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tavoitteeni oli tällä opinnäytetyöllä tehdä näkyväksi päihderiippuvaisten ihmisten tilannetta ja palveluntarvetta Etelä-Pohjanmaan alueen päättäjille ja samalla nostaa esiin yhdistysten tekemää merkityksellistä työtä päihderiippuvaisten ihmisten päihdeettömyyden tukemiseksi. Näitä asioita pohtiessani muodostin tutkimuskysymykseni, jotka ovat seuraavat:

1. Millaisena yhdistystoiminnan merkityksellisyys näyttäytyy päihderiippuvaisten ihmisten omakohtaisten tarinoiden kautta?
2. Mitä uusia näkökulmia Kokemuskirjasto-tapahtuma tuo esiin päihderiippuvaisten ihmisten tilanteesta ja palvelutarpeesta?

Tavoitteeni oli nostattaa keskustelua aiheesta ihmisläheisellä tapahtumalla, jossa kohtaaminen on pääosassa. Mielestäni paras tapa tähän oli järjestää tapahtuma, jossa päihderiippuvaiset ihmiset ovat pääosassa kertomassa itse omat kokemuksensa päihderiippuvuudesta niille ihmisille, jotka päättävät asioista ja niille ihmisille, jotka tekevät työtä päihderiippuvaisten kanssa. Tavoite oli saada aikaan vuoropuhelua näiden ihmisten ja eri sektoreiden kesken sekä saada ihmiset miettimään, miten päihde- ja riippuvuustyötä voisi kehittää niin, että se olisi saavutettavaa ja yksilölliset tarpeet huomioivaa jokaiselle tarvitsevalle koko Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella. Halusin nostaa keskustelua aiheesta ja sitä kautta mahdollisesti saada lisättyä eri tahojen välistä yhteistyötä niin, ettei päihdehuollon palvelupolussa olisi aukkoja, joista on mahdollista tippua syrjäytymiseen.

Tavoitteena oli saada päätöksentekijöitä osallistumaan tapahtumaan ja siksi valitsimme tapahtuman ajankohdan lähelle alue- ja kuntavaaleja. Tapahtumaa varten oli varattu tila, johon mahtuisi enintään 50 ihmistä, mutta päätin pitää rajan 40 ihmisessä, ettei tapahtuman luonne kärsisi liikaa. Ajattelin, että kohtaaminen on tapahtuman pääasia ja se vaarantuisi isommalla osallistujamäärällä.

Minulla oli myös omia henkilökohtaisia tavoitteita. Halusin tietää voiko tällaisella kohdenne- tulla tapahtumalla vaikuttaa päihderiippuvaisten ihmisten tilanteeseen tai voiko tällaisen ta- pahtuman järjestäminen muuttaa päihderiippuvaisten ihmisten palvelupolkua saavutettavam- maksi. Ja voinko minä osaltani edesauttaa uusien yhteistyötapojen löytämisessä päihderiip- puvaisten ihmisten auttamiseksi ja kohtaamiseksi ilman ennakkoluuloja ja tuomitsematta? Mietin myös, tulisiko Kokemuskirjasto-tapahtumassa ilmi esimerkiksi palvelurakenteessamme

mahdollisesti olevia aukkoja tai ongelmakohtia, mitkä mahdollisesti vaikeuttavat päihderiippuvaisten ihmisten toipumista, hoitoon pääsyä, päihteettömyyden tukemista ja kuulluksi tule-
mista yksilöllisellä tavalla.

7 OPINNÄYTETYÖPROSESSI

7.1 Suunnittelusta toteutukseen

Opinnäytetyöni mahdollinen aihe jäi ajatuksena pyörimään mieleeni syksyllä 2023, jolloin koulussa järjestimme Kokemuskirjaston. Välillä ajatus katosi hetkeksi ja välillä yritin unohtaa koko asian ihan tarkoituksella. Kesällä 2024 ajatus ei yrityksistä huolimatta ollut kadonnut mielestäni mihinkään, vaan se oli muuttunut ideaksi viedä kokemuskirjasto päättäjien eteen eduskuntaan. Tiesin, että se olisi mahdotonta ja yritin haudata koko kokemuskirjastoajatukseen mielestäni siinä kuitenkaan onnistumatta. Syksyllä 2024 kokemuskirjasto oli edelleen mielessäni ja ajatus päättäjille suunnatusta tapahtumasta ei jättänyt minua rauhaan. Päätin, että kun en ole vuodessa päässyt kokemuskirjastoajatuksesta eroon, niin se on silloin tarkoitettu tapahtuvaksi. Päätin siis järjestää Kokemuskirjasto-tapahtuman päättäjille ja aiheena olisi päihderiippuvuus ja yhdistysten merkityksellisyys päihderiippuvaisten elämässä. Olin vihdoinkin päättänyt opinnäytetyöni aiheen ja siitä hetken kuluttua olinkin jo tehnyt alustavat suulliset sopimukset kolmen paikallisen yhdistyksen kanssa. Lokakuulla 2024 kävin tapaamassa yhdistysten toiminnanjohtajia ja varmistin, että he ovat halukkaita osallistumaan opinnäytetyöhöni ja etsimään sopivat Kirjat Kokemuskirjasto-tapahtumaan.

Kolmanneksi yhteistyötahoksi opinnäytetyöhöni oli lupautunut Nurmon Sininauha ry, joka tarjosi matalan kynnyksen apua ja tukea päihderiippuvaisille ja syrjäytymisuhan alla oleville ihmisille Seinäjoen keskustassa sijaitsevassa Päiväkeskus Plakkarissa ja Nurmossa sijaitsevassa Sissalassa (Nurmon Sininauha ry, 2025). Yhteistyö Nurmon Sininauha ry:n kanssa kuitenkin päättyi ennen kuin se ehti edes kunnolla alkaa: Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue ei myöntänyt enää rahoitusta Nurmon Sininauha ry:lle vuodelle 2025, joten yhdistys joutui lopettamaan ostopalveluna Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueelle tuottamansa päiväkeskuspalvelun vuoden 2024 lopussa ja koko yhdistys joutuu lopettamaan toimintansa (A. Koskimäki, henkilökohtainen tiedonanto, 11/2024).

Vuosi vaihtui ja alkuvuodesta 2025 kävin Järjestötalolla tapaamassa järjestökoordinaattoria toiveena saada tapahtumalle tila Järjestötalolta. Siitä tapaamisesta lähtikin käyntiin isompi yhteistyö: sain Järjestötalolta opintoihini sisältyvän viimeisen harjoittelupaikan sekä tilauksen opintoihini kuuluvasta kehittämistehtävästä, sain myös tilan Kokemuskirjasto-tapahtumalle Järjestötalolta, ja samalla sain myös yhteistyökumppanin sekä ohjaajat opinnäytetyöni toiminnalliseen osuuteen. Eli luvassa oli kiireinen kevätlukukausi Järjestötalolla.

Tapahtuman suunnittelu alkoi päivämäärän valinnalla ja kun se oli päätetty minä aloin työstämään tapahtumakutsuja. Lähetin kutsun monta kertaa kommentoitavaksi yhteistyötahoille ja lisäsin heiltä tulleita ehdotuksia kutsuun. Kutsu kulki monet kerrat edes takaisin sähköpostin välityksellä, kunnes se oli lopulta valmis lähetettäväksi (liitteet 1 ja 2). Kutsussa oli mukana linkki ja QR-koodi ilmoittautumislomakkeeseen, jonka tein Webropoliin. Tapahtumaan osallistuminen vaati ilmoittautumisen ja Webropol ilmoitti minulle sähköpostilla aina, kun joku ilmoitautui tapahtumaan. Näin pysyin hyvin perillä siitä, montako ilmoittautunutta tapahtumaan oli tulossa ja moniko ilmoittautuneista osallistuisi aamupäiväksi, iltapäiväksi ja koko päiväksi. Ilmoittautumiseen oli asetettu varmuuden vuoksi rajaksi 50. Informoin yhteistyötahoja ilmoittautuneiden määrästä muutaman kerran kevään aikana.

Olimme miettineet yhteistyökumppanin kanssa kohderyhmää ja listasimme mielestämme tärkeitä nimiä ylös. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen aluevaltuusto, Seinäjoen kaupunginvaltuusto, Seinäjoen kaupunginhallitus ja myös kaupunginjohtaja saivat kutsun tapahtumaan. Kutsu lähti myös Seinäjoen riippuvuusklinikan työntekijöille ja riippuvuuspsykiatrian ylilääkärille, muutamalle kansanedustajalle ja hyvinvointialueen eri esihenkilöille. HYVAEP-kirjaamo välitti kutsua oman organisaation sisällä kohderyhmälle. Eri alojen sidosryhmät, eli päihderiippuvaisten kanssa työskentelevät saivat kutsun, ja kutsu lähti myös eri puolueiden kautta alue- ja kuntavaaliehdokkaille. Lähetin kutsut sähköpostitse kolmessa eri vaiheessa ja vietin aika paljon aikaa etsien hyvinvointialueen, kaupungin yms. johtavassa tai päättävässä asemassa olevien henkilöiden nimiä ja sähköpostiosoitteita. Lähetin henkilökohtaisen kutsun noin 50 henkilölle ja kun mukaan lasketaan välitetyt kutsut, niin arviolta 150–200 ihmistä on saanut kutsun Kokemuskirjasto-tapahtumaan.

Ensimmäisessä vaiheessa kutsu lähti päättäjille, eli kansanedustajille ja hyvinvointialueen sekä kaupungin päättäjille. Toisessa vaiheessa lähetin kutsun päihderiippuvaisten ihmisten kanssa työskenteleville tahoille ja kolmannessa vaiheessa kutsu lähti kaikille niille, keitä listassamme oli vielä jäljellä. Varasuunnitelmani oli kutsua tapahtumaan opiskelijoita, jos näyttäisi siltä, että ilmoittautuneita ei ole tarpeeksi.

Alkukevät 2025 oli siis kutsujen lähettämisen ja ilmoittautumisten vastaanottamisen aikaa. Ensimmäiset kutsut lähetin helmikuussa, koska yhteistyökumppanin kanssa ajattelimme, että varsinkin päättävissä asemassa työskentelevien ihmisten kalenterit saattavat olla jo täynnä, jos kutsut lähetettäisiin vasta maaliskuussa. KRIS-Etelä-Pohjanmaa ry:n ja Kokemus- ja vertaistoimijat ry Olkkarin toiminnanjohtajat etsivät tällä välin Kirjoja tapahtumaan ja molemmista

yhdistyksistä sovittiin tapahtumaan osallistuvaksi kaksi kirjaa ja lisäksi yksi varakirja, jos tulee peruutus. Yhdistysten toiminnanjohtajat pitivät minua ajan tasalla Kirjojen etsimisen suhteen. Yhdistysten toiminnanjohtajat huolehtivat myös Kirjojensa valmistamisen tulevaa tapahtumaa varten ja minä tein ohjeistuksen Kirjoille.

Kutsujen lähettämisen jälkeen aloin suunnitella Webropol-kyselyn laatimista Kokemuskirjasto-tapahtumaan osallistuville. Tutkimuskysymyksiä pohjalta loin Webropoliin kyselyn pitäen mielessäni myös ajankohtaisuuden, eli avustusleikkaukset, ja viimeiseksi kysymykseni lisäsin avoimen kysymyksen, johon sai antaa Kirjoille vapaamuotoista palautetta. En halunnut mahdollisimman pitkää kyselyä, mutta halusin avoimia vastauksia. En halunnut kyselyä liian vaikeaa, mutta halusin kuitenkin vähän haastaa osallistujia. Testasin kyselyn muutamalla ihmisellä, jolle aihe ei ollut kovin tuttu ja päätin itse tapahtumassa sanoa, että ellei osaa vastata johonkin kysymykseen, niin siihen kohtaan saa kirjoittaa joitain muuta, mitä mieleen tulee. Näin kukaan ei kokisi paineita, mikäli joku kysymys tuntuisi liian vaikealta.

Keväällä 2025 vähän ennen tapahtumaa laadin ohjelmaa ja tein aikataulun. Aikataulussa pysymisestä sain paljon ohjeita ja neuvoja yhteistyökumppanilta ja ne tulivatkin tarpeeseen, koska aikataulu oli aika tiivis. Kirjoille varasin tunnin aikaa kullekin, mutta kirjoitin ohjelmaan vain Kirja 1, Kirja 2 jne. avaamatta enempää yhdenkään Kirjan tarinaa. Näin siksi, että en voinut tietää, mikäli joku Kirjoista peruu viime hetkellä, enkä voi siinä vaiheessa enää muuttaa ohjelmaa, kun se on jo lähetetty. Jätin siis vähän pelivaraa tähän.

Lähetin ohjelman (liite 3) Kokemuskirjasto-tapahtumaan ilmoittautuneille viikkoa ennen tapahtumaa. Kävin tapaamassa osaa Kirjoista ja kerroin heille opinnäytetyöstäni ja tapahtumasta, annoin heille tiedotteen tutkimuksesta (liite 4) ja pyysin allekirjoituksen suostumuslomakkeeseen kerrottua ensin lomakkeiden sisällöt. Osaa Kirjoista informoin yhdistysten toiminnanjohtajien kautta sähköpostitse ja kahden Kirjan kanssa sovittiin, että he allekirjoittavat suostumuksen vasta tapahtumapäivänä paikan päällä. He olivat saaneet tarvittavan informaation ja pelkän allekirjoituksen vuoksi he kokivat tapaamisen tarpeettomaksi, joten siksi päädyimme tällaiseen ratkaisuun.

Kokemuskirjasto-tapahtumaan osallistuneille tarkoitettua Webropol-kyselyä (Liite 5) hioin viimeiseen iltaan asti ja tulostin kyselyjä myös paperille, mikäli joku kokee helpommaksi vastata kyselyyn ihan perinteisesti paperille kirjoittamalla. Tulostin myös kyselyn QR-koodeja teipattavaksi eri puolille tapahtumatilaan. Tapahtumapäivä oli maanantai ja kävimme edeltävänä

perjantaina suunnittelemassa tapahtumatilan järjestystä. Kannoimme lisää tuoleja tilaan ja sovitimme, miten 50 tuolia sopii tilaan. Tietotekniikka, mikrofonit yms. käytiin läpi, mikäli niille tulisi tarvetta. Emme voineet järjestää tapahtumatilaa valmiiksi perjantaina, koska kyseinen tila oli varattu lauantaille. Jouduimme siis jättämään tilan järjestelyn maanantaiaamuun, mutta tiesimme, että siinä ei kestä kauan, koska olimme jo kokeilleet järjestyksen etukäteen. Tapahtumapäivän aamulla järjestökoordinaattori lupautui järjestämään tilan valmiiksi sillä aikaa, kun minä hoidan teen- ja kahvinkeiton ja tarjottavien esille laiton.

7.2 Aikataulu

Käytännön aikataulu opinnäytetyössäni oli aika vauhdikas. Vaikka syksyllä 2024 olin tehnyt alustavat suulliset sopimukset yhteistyöyhdistysten kanssa niin yhteistyökumppanin, eli Järjestötalon, kanssa teimme yhteistyösopimuksen tammikuussa 2025. Sen jälkeen tapasin jälleen yhteistyöyhdistykset ja kysyin heiltä, sopiiko Järjestötalon kokoustila heidän puolestaan tapahtuman tilaksi ja varmistin vielä, että he ovat mukana toteuttamassa tapahtumaa. Kaikki oli siis yhteistyökuvioiden puolesta selvää.

Alkuvuodesta pallottelimme sähköpostitse päivämääriä; mikä olisi kaikille sopiva päivä tapahtumalle. Pitkällisen pyörittelyn jälkeen meillä oli 3 eri päivämäärää ja paljon mahdollisia muutujia, mutta pääsimme yhteisymmärrykseen ja tapahtumapäiväksi päätettiin maanantai 7.4.2025 klo 8.30–15.00.

Käytännössä yhteistyösopimuksen allekirjoittamisesta tapahtumapäivään aikaa oli noin kolme kuukautta. Kuulostaa todella nopealta aikataululta, mutta olin pyöritellyt asiaa mielessäni jo niin kauan ja ollut mukana järjestämässä samankaltaista tapahtumaa aiemmin, joten mielestäni aika ei ollut liian lyhyt. Missään vaiheessa ei tullut kiire minkään asian kanssa, paitsi ehkä opinnäytetyön kirjoitusprosessissa, joka pääsi kunnolla vauhtiin vasta Kokemuskirjasto-tapahtuman jälkeen. Opinnäytetyön kirjoittamista motivoi tapahtuman onnistuminen ja oma tavoitteeni valmistua kesäkuussa 2025.

7.3 Vastuunjako

Tapahtuma oli minun opinnäytetyöni, joten päävastuu tapahtuman suunnittelusta ja järjestämisestä oli minulla. Järjestötalo tarjosi tilat ja sain ideointiapua ja tukea Järjestötalolta koko

prosessin ajan. Yhteistyötahoina toimineiden yhdistysten vastuulla oli etsiä Kirjat tapahtumaan ja minun ohjeistukseni ja tutkimuskysymysteni pohjalta heidän vastuullaan oli myös valmistaa Kirjat tapahtumapäivään.

Koska tapahtumassa oli tunnin ruokatauko, sovimme heti alussa myös sen, että yhdistykset vastaavat heiltä tapahtumassa mukana olleiden ruokailusta ja kustantavat ne itse. Yhteisöjen Yhdistys ry tarjosi kahvin, teen ja kahvimaidot ja minä otin vastuulleni muun tarjottavan.

Kohderyhmän miettimiseen sain apua Järjestötalolta. Tapahtumakutsua palloiteltiin sähköpostissa kaikkien osapuolien kesken ja siinä myös yhdistysten toiminnanjohtajista oli iso apu. Jokainen sai ehdottaa muokkauksia ja minä tein muutoksia kutsuun niiden pohjalta.

Minun vastuullani oli myös tehdä tapahtumapäivälle ohjelma ja aikataulu. Aikataulussa oli huomioitava Kirjojen omat toiveet ja ylipäänsä ajan käyttö ja aikataulussa pysyminen. Yhdistysten toiminnanjohtajille oli varattu lyhyet oman yhdistyksen esittelyajat ja minulle oli omat puheenvuoroni. Järjestötalolle oli myös varattu oma puheenvuoro. Lyhyet siksi, että halusin päähuomion olevan kokemustarinoissa. Kirjat oli merkitty ohjelmaan Kirja 1, Kirja 2 jne. ilman mitään tietoa, mistä kukin Kirja puhuu. Tein niin ihan tarkoituksella, koska enhän voinut olla varma peruuko joku Kirja tulonsa viime hetkellä. Minun oli huomioitava sellainenkin mahdollisuus, että tapahtumapäivänä voi käydä niin, että joku Kirja ei syystä tai toisesta tulekaan paikalle, joten olin tehnyt varasuunnitelman sen varalle.

Pidin osapuolia ajan tasalla ilmoittautuneiden määrästä ja kävin tapaamassa molempien yhdistysten toiminnan johtajia joitakin kertoja kevään aikana. Koska viestimme pääsääntöisesti sähköpostin välityksellä niin oli mukava käydä välillä tapaamassa ihan kasvokkainkin. Kirjojen löytämisessä toisella yhdistyksellä oli hieman vaikeuksia ja yhdessä pohdimme vaihtoehtoja. Kaikki Kirjat oli lopulta löydetty vasta vähän reilu viikko ennen tapahtumaa. Kävin tapaamassa toisen yhdistyksen kirjoja heidän pyynnöstään, toisen yhdistyksen kirjoille riitti sähköpostitse lähettämäni informaatio.

Minun vastuullani oli lähettää vielä tapahtumapäivän ohjelma ilmoittautuneille noin viikkoa ennen tapahtumaa. Tässä kohtaa kaksi ilmoittautunutta perui tulonsa. Ajattelin varautua siihen, että osa ilmoittautuneista ei ilmesty paikan päälle, koska usein niin käy. Laitoin viestiä kahdelle opiskelukaverilleni heidän aikatauluistaan tapahtumapäivänä ja kun varmistui, että he pääsevät tulemaan, lähetin heille ohjelman ja merkitsin heidät osallistujalistaan. Yhdistysten

toiminnanjohtajien kanssa oli sovittu jo aiemmin, että heillä harjoittelussa olevat opiskelijat saavat myös osallistua tapahtumaan. Myös Järjestötalolla olleet harjoittelijat osallistuivat tapahtumaan.

Käytännön vastuu oli siis suurimmaksi osaksi minulla, lukuun ottamatta Kirjoja ja ruokailua. Kirjat olivat yhdistysten vastuulla ja ruokailu omakustanteinen, paitsi yhdistykset maksoivat kumpikin ”oman porukkinsa” ruokailun. Tukea, tsemppausta, ideointiapua ja ohjeistuksia sain yhteistyökumppanilta aina tarvittaessa ja yhteistyötahoista oli myös iso apu.

8 KOKEMUSKIRJASTO - TAPAHTUMAPÄIVÄ

Opinnäytetyöni oli toiminnallinen: järjestin tapahtuman yhteistyössä Yhteisöjen Yhdistys ry / Järjestötalon, Kokemus- ja vertaistoimijat ry Olkkarin ja KRIS-Etelä-Pohjanmaa ry:n kanssa. Tapahtuma oli nimeltään Kokemuskirjasto. Kokemuskirjastossa lainattiin kirjojen sijaan ihmisten omakohtaisia tarinoita. Kirja oli siis yhtä kuin oikea ihminen omakohtaisen kokemuksen kertojana. Kirja myös siksi, että ihmiset saivat säilyttää anonymiteettinsä. Mikäli Kirja tapahtumassa kertoi nimensä, nimi jäi tapahtumatilaan eivätkä kuulijat saaneet kertoa nimiä eteenpäin ja heitä oli informoitu asiasta etukäteen. Aiheena oli päihderiippuvuus ja yhdistysten merkitys päihderiippuvaisen ihmisen elämässä ja päihteettömyyden tukemisessa.

Kokemuskirjasto-tapahtuma toteutettiin maanantaina 7.4.2025 klo 8.30–15.00 Järjestötalolla, Seinäjoen keskustassa, kokoustilassa nimeltä Pelto, johon mahtuu 50 ihmistä. Päivämäärä valikoitui sen mukaan, miltä yhdistysten, Järjestötalon ja minun kalenterini näyttivät ja lisäksi varmistimme, ettei samaan aikaan ole aluevaltuuston, kaupunginvaltuuston tai kaupunginhallituksen kokousta. Valintaan vaikutti se, että alue- ja kuntavaalit pidettiin 13.4.2025. Ajattelimme, että vaaliviikon alku olisi hyvä tilaisuus mainostaa tapahtumaan osallistumista päättäjille sekä alue- ja kuntavaaliehdokkaille vaikuttamismahdollisuutena.

Kokemuskirjasto-tapahtumaan oli etukäteen ilmoittautunut 45 ihmistä, mukaan lukien Kirjat. Tapahtumaan osallistui lopulta 35 ihmistä. Kyselyyn vastasi 25 ihmistä. Tapahtumaan osallistui ammattilaisia eri aloilta niin julkiselta kuin järjestösektorilta ja lisäksi myös opiskelijoita SEDUsta ja SeAMKista.

Aamulla toivotin kaikki tervetulleiksi, esittelin itseni, kerroin lyhyesti mitä on tulossa, ja muistutin muun muassa Kirjojen anonymiteetistä. Annoin puheenvuoron seuraavaksi Kokemus- ja vertaistoimijat ry Olkkarin toiminnanjohtajalle, joka esitteli meille Olkkarin toimintaa Power-Point-esityksenä. Sitten oli vuorossa se, mitä kaikki halusivat, eli Kirjojen vuoro. Jokaiselle Kirjalle oli varattu tunti aikaa, eli periaatteessa 45 minuuttia oman kokemuksen kertomiselle ja 15 minuuttia kysymyksille.

Ensimmäinen Kirja saapui kertomaan omakohtaista tarinaansa ja huomasi, että häntä vähän jännitti olla ensimmäinen. Jännitys hiipui sitä mukaa kun tarina eteni ja tapahtumapäivä oli päässyt hyvään alkuun. Kun Kirja oli lopettanut tarinansa minä ilmoitin kuulijoille, että nyt saa esittää kysymyksiä tai ajatuksia, mutta taisivat osallistujatkin olla hieman jännityksissä, koska kukaan ei uskaltanut esittää ensimmäistä kysymystä. Olin varautunut ja esitin itse

ensimmäisen kysymyksen, minkä jälkeen muutkin rohkaistuivat. Tässä kohtaa minä huomasin, että ensimmäinen Kirja oli kertonut tarinansa puolessa tunnissa ja kysymysten esittämisen aikana mieleeni hiipi pelko siitä, että olinkin varannut liian pitkät ajat kirjoille eikä aikatauluni pitäisi ollenkaan. Päätin ensimmäisen Kirjan lopetettua, että pidämme pienen 10 minuutin tauon, joka osoittautuikin tarpeelliseksi monelle.

Seuraava kirja kertoi kokemuksestaan hiukan pidempään, joten sen, ja ylimääräisen tauon seurauksena sain aikataulun takaisin suunnitelman mukaiseksi. Tämän Kirjan kohdalla kaikilla alkoi jännityskin kadota ja tunnelma alkoi olla jo aika rento, kun aamulla jokainen oli ollut vähän jännittynyt. Kysymysten jälkeen pääsimme ruokatunnille vain hieman etuajassa. Ennen kuin päästin ketään syömään, kiitin poistuvia osallistumisesta ja muistutin kyselyn täyttämistä. Ilmoitin kellonajan kaikille, milloin jatkamme ja luetteloin lähellä olevat lounaspaikat.

Ruokatunnin jälkeen toivotin uudet osallistujat tervetulleiksi, esittelin jälleen itseni ja kerroin taas lyhyesti mitä on tulossa, ja aloitimme iltapäivän osion niin, että annoin puheenvuoron KRIS-Etelä-Pohjanmaa ry:n toiminnanjohtajalle. Ja niin kuin usein käy, niin iltapäivämme alkoi tietoteknisillä ongelmilla, eli PowerPoint-esitys ei suostunut näkymään toiminnanjohtajan koneelta eikä myöskään minun koneeltani, vaikka aamulla kaikki vielä toimi. KRIS:n puheenvuoro kuultiin lopulta näkemättä PowerPoint-esitystä, mutta toisaalta se sopi hyvin tapahtuman luonteeseen.

Osallistujista huomasin, että he rentoutuivat päivän edetessä. Tämä näkyi muun muassa siinä, että ensimmäiselle Kirjalle ei kovin moni uskaltanut esittää kysymyksiä. Minä olin varautunut esittämään itse kysymyksiä, mikäli kukaan ei kysyisi mitään. Ensimmäisen kysymyksen jälkeen osa uskaltautuikin esittämään kysymyksiä. Toisen kirjan jälkeen kysymysten esittämisen rohkeus oli jo kasvanut. Ruokatunnin jälkeen osallistujilla oli paljon rennompaa oloa ja oli jotenkin helppo lähteä tapahtuman toiselle osuudelle.

Iltapäivän osuus oli hieman muuttunut alkuperäisestä suunnitelmasta, koska yksi Kirja perui edellisellä viikolla tulonsa ja varalle tulleen Kirjan aikataulun mukaan sovittelimme ohjelmaa uusiksi. Iltapäivällä oli siis kaksi Kirjaa yhdessä kertomassa omakohtaiset kokemuksensa, kuitenkin niin, että ensimmäinen aloitti, toinen jatkoi, ja lopuksi molemmat vastailivat kysymyksiin. Tämä oli kyseisille Kirjoille sopiva tapa ja ajattelin, että se myös mahdollistaa aikataulussa pysymisen ja aikaa voisi jopa jäädä vähän yli, jolloin ylijäävän ajan voisi käyttää kyselyn täyttämiseen. Näin myös tapahtui.

Päivän viimeinen Kirja sai kaikki paikalla olleet mukaan omaan maailmaansa tavalla, jota en ole koskaan aiemmin nähnyt. Jokainen ihminen, ja koko tila, tuntui olevan täysin Kirjan kokemuksen pauloissa. Oli todella upeaa olla osa sitä hetkeä, vaikka aihe olikin todella vakava ja kokemus ihan käsittämättömän rankka. Kokemuskirjasto-tapahtuman viimeinen Kirja osasi ottaa yleisön haltuunsa ihan kirjaimellisesti ja kun tarina loppui, piti minunkin koota hetken ajatuksiani, ennen kuin sain sanaa suustani. Kyllä niitä kysymyksiäkin tuli sitten, kun osallistujatkin saivat ajatuksensa kasaan tarinan jäljiltä.

Minulta meni osa viimeiselle Kirjalle esitetyistä kysymyksistä ohi, kun mietin, millaisessa tunnemyllerryksessä ihmiset lähtevät kotiin tästä tapahtumasta, koska viimeinen tarina oli oikeasti todella rankka. Vielä oli jäljellä Järjestötalon puheenvuoro, jonka pitäjät päätettiin vasta edellisellä viikolla.

Järjestötalon vapaaehtoistoiminnan koordinaattori ja Seinäjoen riippuvuusklinikan sosiaaliohjaaja järjestävät yhdessä tukihenkilökoulutusta ja heidän puheenvuoronsa päätti päivän. Heillä oli todella leppoisaa ja ihana puheenvuoro, jonka lopuksi kuulumme yhden tukihenkilön palautteen tukihenkilökoulutuksesta. Tämä päivän viimeinen puheenvuoro todellakin tasasi sitä tunnemyllerrystä, joka vielä hetki sitten oli ollut lähes käsin kosketeltavissa. Täydellinen lopetus päivälle näiltä tukihenkilöitä kouluttavilta naisilta.

Päivän päätteeksi kiitin osallistujia, annoin erityiskiitokset Kirjoille ja muistutin jälleen kyselyyn vastaamisen tärkeydestä. Ja viime hetkellä mieleeni muistui asia, joka yleensä aina unohtuu joka tilaisuudessa ja tapahtumassa: valokuva. Pyysin niitä ihmisiä siirtymään oikealle, jotka eivät halua kuvaan, ja vasemmalle ne ihmiset, jotka haluavat kuvaan. Järjestökoordinaattori nappasi muutaman kuvan ja paras niistä päätyi Järjestötalon Instagramiin.

Osallistujat kuuntelivat jokaista Kirjaa täysin tarinoinhin uppoutuneena. Jokainen tarina oli erilainen. Oli todella hienoa huomata, miten jokainen kuulija oikeasti keskittyi ja oli läsnä tarinoissa ja jokaisessa hetkessä. Tapahtuman oli tarkoitus herätellä kaikkia osallistujia ymmärtämään moninaisia päihderiippuvuuteen johtaneita syitä ja yhdistysten arvokasta työtä, sekä tehdä päihderiippuvainen ihminen näkyväksi ja kuulluksi ihmisläheisellä tavalla. Toivoin tapahtuman myös tuovan tietoa osallistujille päihderiippuvaisten ihmisten asemasta, palveluntarpeista ja mahdollisista rakenteellisista ongelmista. Uskon, että näin kyllä tapahtui.

9 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

9.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Opinnäytetyöni on toiminnallinen ja sen toiminnallisena osuutena toteutin Kokemuskirjasto-tapahtuman yhteistyössä Yhteisöjen Yhdistys ry / Järjestöalon, Kokemus- ja vertaistoimijat ry Olkkarin ja KRIS-Etelä-Pohjanmaa ry:n kanssa.

Toiminnallinen opinnäytetyö on tavallaan kaksiosainen, johon kuuluu sekä toiminnallinen osuus suunnitteluineen ja toteutuksineen, että kirjallinen osuus. Toiminnallinen opinnäytetyö on Perttulan (2022) mukaan raportti siitä tuotoksesta, jonka on toteuttanut. Tavoitteena toiminnallisessa opinnäytetyössä on luoda sellainen tuotos, josta on hyötyä esimerkiksi tietylle asiakasryhmälle tai tietyn organisaation työntekijöille (Perttula, 2022).

Oman opinnäytteeni tavoitteena oli muun muassa selvittää päihderiippuvaisten ihmisten palveluntarvetta, sen riittävyttä sekä saavutettavuutta Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella ja nostaa keskustelua siitä, miten päihderiippuvaisten ihmisten palvelupolku olisi mahdollista saada paremmaksi. Toiminnallisen opinnäytteeni tavoite on siis luoda jotain konkreettista, jolla osoitetaan samalla oma ammatillinen osaaminen ja kehittämistyötaidot mieluiten niin, että konkreettisesta tuotoksesta olisi myös jotain hyötyä jollekin. Itse ajattelen oman opinnäytetyöni kohdalla, että Kokemuskirjasto-tapahtuma tuo uutta, tarpeellista ja ajantasaista tietoa kohderyhmälle, jolla ei vielä ole sitä tietoa, tai joille on hyötyä siitä tiedosta. Lisäksi opinnäytetyöni toiminnallista osuutta voi pitää tavallaan työkaluna, jota voi tulevaisuudessa käyttää monin eri tavoin, ja tästä kerron enemmän luvussa 10.3.

9.2 Laadullinen tutkimus

Tietoarkisto (i.a.) kertoo, että laadullinen tutkimus on aina empiiristä. Empiirinen tutkimus perustuu erilaisiin aineistoihin ja niiden analyysiin. Laadullisesta tutkimuksesta käytetään Tietoarkiston (i.a.) mukaan myös nimitystä kvalitatiivinen tutkimus ja se koostuu monista erilaisista lähestymis- ja analyysitavoista, joten sille ei voi antaa vain yhtä määritelmää.

Laadullisessa tutkimuksessa on kuitenkin tiettyjä ominaispiirteitä, joita voi käyttää ikään kuin peilinä ja miettiä esimerkiksi, mitä kyseiset piirteet tarkoittavat omassa tutkimuksessa (Tietoarkisto, i.a.). Tietoarkiston (i.a.) mukaan ominaispiirteitä ovat muun muassa mitä- ja miten-

kysymysten painottaminen, monimutkaisuuden sietokyky, epäily itsestään selvää kohtaan, sekä asianosaisten omien merkitysten ja tulkintojen korostaminen. Tutkimusta kutsutaan laadulliseksi silloin, kun tutkimuksen kohteena on esimerkiksi empiirinen aineisto tai tutkijan oma ajattelu ja päättely (KvaliMOTV, i.a.a).

Perttulan (2024) mukaan kokemusten ja merkitysten tutkiminen ja sen kautta empaattinen ymmärtäminen on keskeistä laadullisessa tutkimuksessa. Ihmiset voivat tuottaa hyvinkin erilaisia tulkintoja ja kuvauksia samasta asiasta tai tilanteesta (Perttula, 2024). Kokemuskirjasto-tapahtuman kyselyn vastauksista näkyi, että vaikka jokainen Kirja kertoi oman kokemuksensa päihderiippuvuudesta ja siitä toipumisesta, niin jokainen tarina oli silti ihan erilainen, ja jokaisella oli erilainen toipumispolku. Yksi Kirja saattoi kokea vertaistuen tärkeänä heti toipumisen alussa, kun taas toinen koki vertaistuen tärkeänä vasta myöhemmässä vaiheessa.

Laadullisessa tutkimuksessa tutkimusaineistot ovat usein lukumäärällisesti pieniä, mutta sisältö voi olla laajaa (Perttula, 2024). Laadullinen tutkimusote soveltuu Perttulan (2024) mukaan silloin, kun tutkijaa kiinnostaa ihmisten tuottama merkitys aiheesta. Tämä pätee hyvin opinnäytetyöhöni, koska minua kiinnosti kuulla asianosaisilta itseltään, millainen merkitys yhdistyksillä on päihderiippuvaisten elämään ja päihteettömyyden tukemiseen.

9.3 Tutkimusaineiston keruu ja analyysi

Opinnäytetyöni tutkimusaineistona toimi kysely (liite 5), jonka pyysin jokaisen Kokemuskirjasto-tapahtumaan osallistuvan täyttämään. Kyselyn kysymykset olin miettinyt niin, että saan vastaukset tutkimuskysymyksiini. Mietin myös sellaisia kysymyksiä, joista on muuten hyötyä opinnäytetyöni sisältöön.

Loin kyselyn Webropoliin, koska se on helppo käyttää ja kyselyn raportointi on selkeä. Jokaisesta vastauksesta sain itselleni sähköpostiviestin, joten vastausten määrää oli helppo seurata. Tulostin kyselyn QR-koodin paperille ja otin siitä kopioita, jotka laitoin tapahtumatilaan moneen paikkaan näkyville. Näin osallistujat pääsivät helposti vastaamaan kyselyyn älypuhelimillaan. Tulostin kyselyä myös paperisena versiona, koska arvelin osan osallistujista haluavan täyttää kyselyn perinteisesti kynällä paperille kirjoittaen. Ja näin myös tapahtui. Paperisen version halusi täyttää kaksi ihmistä, ja minä kirjasin itse heidän vastauksensa Webropoliin QR-koodin kautta tapahtuman loputtua. Paperit tuhosin asianmukaisesti.

Kysely oli anonyymi. Toki minä tiesin kahden ihmisen vastaukset, koska kirjoitin ne paperilta Webropoliin, mutta kukaan muu ei saanut tietää heidän vastauksiaan. Varsinaista vastausaikaa kyselyyn ei ollut, vaan tarkoitus oli täyttää kysely paikan päällä, ennen kuin poistuu tapahtumasta. Ilmoitin tapahtumapäivänä moneen kertaan, että kyselyyn vastaaminen on tärkeää ja pyysin täyttämään kyselyn ennen lähtöä. Vetosin jopa tunteisiin ja sanoin, että jokaisella paikalla olijalla on osaltaan mahdollisuus auttaa minua valmistumaan vastaamalla kyselyyn. Ehkä se tehoi, koska sain 25 vastausta ja paikalla oli 35 ihmistä. Tiesin, etten saa vastauksia, jos päästän ihmiset pois QR-koodin kanssa. Muutama ihminen kysyi voiko täyttää kyselyn vähän myöhemmin, ja annoin luvan, mutta pyysin täyttämään kyselyn kuitenkin saman päivän aikana ja näin myös tapahtui.

Analyysimenetelmänä tutkimusaineistossani käytin teemoittelua. Teemoittelussa aineistosta nostetaan esiin tutkimusongelman kannalta olennaisia sekä usein toistuvia aiheita (Tietoarasto, i.a.). Tein teema-analyysiä tutkimusaineistoni pohjalta niin, että luin ensin aineistoa läpi muutaman kerran ja jo siinä vaiheessa huomasin useimmin toistuvat teemat. Aineistoa teemoitellessa kunkin teeman alle kerätään siihen teemaan liittyvät asiat (KvaliMOTV, i.a.b). Itse tulostin kyselyn vastaukset ja luin aineistoa läpi merkatien papereihin eri väreillä ympyröimällä usein toistuvat teemat. Näin etenin, kunnes kaikki kyselyn vastaukset oli värikoodattu ympyröimällä. Sen jälkeen oli helppo nähdä värien perusteella mitkä värit toistuvat useimmin ja löysin aineistostani nousseet pääteemat. Pääteemoiksi aineistosta nousivat vertaistuen merkitys sekä eri sektoreiden ja toimijoiden välisen yhteistyön lisääminen ja kehittäminen.

9.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Kokemuskirjasto-tapahtumaan osallistujia muistutettiin eettisyyden tärkeydestä ja eettiset asiat otettiin huomioon myös itse tapahtumassa. Teimme tilasta mahdollisimman mukavan poistamalla pöydät ja asettelemalla tuolit puolikaaren muotoon, jolloin jokaisella osallistujalla olisi hyvä näköyhteys puhujiin, jotka olivat tilan etuosassa. Puhujia varten toimme paremmat tuolit, joissa on mukavampi istua ja jätimme yhden pöydän tuolien väliin. Pöytä toimisi näin tavallaan turvana, johon voi halutessaan nojata tai tukeutua, eikä puhujan tila olisi liian avoin. Vesikannu ja mukeja oli myös pöydällä, jolloin juotavaa voi tarvittaessa ottaa ilman, että sitä pitäisi erikseen pyytää. Esteettömyys oli huomioitu jo valmiiksi, mutta tarkistin vielä etukäteen esteettömän pääsyn tapahtumatilaan ja wc-tilaan, koska tiesimme yhden osallistujan olevan pyörätuolissa. Tilojen turvallisuus, äänentoisto ja järjestely tukivat eettisyyttä.

Tapahtumaan ilmoittautuneiden listassa oli päihderiippuvaisten ihmisten kanssa työskenteleviä ihmisiä, yhdistysten työntekijöitä ja kävijöitä, opiskelijoita, jotka olivat harjoittelussa yhdistyksissä, sekä kaupungin ja hyvinvointialueen työntekijöitä, joten tiesin, että eettiset asiat on hyvin sisäistetty suurimmalla osalla osallistujista. Minun ei siis tarvinnut kovin suuresti asiasta informoida ja tapahtuman aikana huomasin, miten yhteisöllinen asia eettisyys todella on.

Eettinen keskustelu ei ole työelämässäkään koskaan vain yksittäisen työntekijän vastuulla, vaan koko työyhteisö ja organisaatio on vastuussa eettisistä asioista, joten voidaan sanoa, että ammattieettisyys on myös yhteisöllinen asia (Talentia, 2022, s. 8). Kun Kirjat kertoivat omakohtaisia kokemuksiaan, jokainen paikalla ollut kuunteli hiljaa ja tarkasti, ja tapahtuman aikana pystyi aistimaan sen kunnioituksen, minkä jokainen kuulija antoi Kirjoille, jotka olivat tulleet kertomaan tarinansa vapaaehtoisesti.

Sosiaalialan ammattihenkilön eettisissä ohjeissa (Talentia, 2022, s. 43) sanotaan näin:

Sosiaalialan ammattihenkilöt käsittelevät työssään ihmisten arkielämää koskevaa tietoa, joka usein voidaan yleistää yksittäisistä havainnoista ja tapahtumista laajemmiksi yhteiskunnallisiksi kysymyksiksi ja kehityssuunniksi. Ammattihenkilöiden havaitsemien ongelmien ja epäkohtien esiin nostaminen on välttämätöntä asiakasturvallisuuden vuoksi tai kun halutaan saada aikaan muutosta asiakkaiden elämäntilanteisiin, palvelujärjestelmään tai yhteiskunnan rakenteisiin. Tällöin omasta työstä saatu kokemusperäinen tieto on usein yhtä merkityksellistä kuin tutkimuksien ja selvitysten todentama tieto.

Kokemuskirjasto-tapahtumalla halusin tuoda päättäjille esiin arvokasta kokemustietoa ihmisiltä, joilla on omakohtainen kokemus päihderiippuvuudesta, ja mahdollisesti myös palvelujärjestelmästä ja rakenteistamme heidän näkökulmastaan katsottuna. Näen asian niin, että minun ammatillisilla silmilläni katsottuna leikkaukset järjestöiltä ovat iso virhe eivätkä ne tuo säästöjä vaan pitkällä tähtäimellä lisäävät kustannuksia. Uskaltaisinkohan jopa sanoa, että leikkaukset sote-järjestöiltä on myös eettisesti epäilyttävää, koska monelta ihmiseltä niillä vietään pois ainut mahdollisuus sosiaalisiin kontakteihin, osallisuuteen, yhteisöllisyyteen, vertaistukeen ja ylipäänsä siihen, että sinut kohdataan tuomitsemattomasti tasavertaisena ihmisenä. Eikö minun ammattieettinen velvollisuuteni ole nimenomaan tuoda esiin epäkohtia, vaikka vielä opiskelija olenkin? Kokemuskirjasto on siihen hyvä työväline, koska sillä saadaan tuotua esiin kokemusperäistä tietoa, jolla saattaa olla suurikin merkitys.

Kokemuskirjaston kirjat olivat anonyymejä; nimien tilalta käytin numeroita: Kirja1, Kirja 2 jne. Tilaisuuden alussa osallistujia muistutettiin Kirjojen anonymiteetin kunnioittamisesta, ellei Kirja itse toisin asiasta mainitse. Esimerkkinä yksi Kirja, joka nimenomaan halusi tuoda esiin oman nimensä ja kertoi sen tapahtumassa. Syy tähän oli se, että kyseinen Kirja oli juuri valmistunut kokemusasiantuntijaksi ja halusi mainostaa valmistumistaan, että saisi näkyvyyttä ja kuuluvuutta ja pääsisi kertomaan omakohtaista tarinaansa mahdollisimman paljon. Kunnioitin kyseisen Kirjan toivetta ja hän sai mainostaa itseään omassa puheenvuorossaan.

Kokemuskirjasto-tapahtuman lopuksi tein Webropol-kyselyn, johon toivoin kaikkien osallistuneiden vastaavan. Kyselyyn vastaaminen oli anonyymia. Ainoastaan kaksi ihmistä halusi täyttää paperille tulostetun version kyselystä, ja olin varautunut tähän. Heidän vastauksensa minä kirjoitin itse Webropoliin ja heidän anonymiteettinsä on minun ammatillisuuteni suojissa. Paperiset kyselylomakkeet tuhosin asianmukaisesti.

Kirjoille tulostin tiedotteen tutkimuksesta ja myös suostumuslomakkeet allekirjoitettavaksi. Kirjoille kerroin etukäteen, että tapahtuma on opinnäytetyöni ja kyselyn vastaukset ovat tutkimusaineistoani. Kirjat olivat tietoisia siitä, että tapahtumassa kyselyyn vastataan osin heidän omakohtaisten kokemustensa pohjalta ja tietoja tullaan käyttämään opinnäytetyössäni. Kirjat suostuivat vapaaehtoisesti osallistumaan tapahtumaan ja korostin useaan kertaan, että kaikki opinnäytetyöhöni liittyvä on anonyymiä. Kirjojen nimet tulivat tietooni ja ne näkyvät suostumuslomakkeissa, mutta korostin, että opinnäytetyössäni heidän nimensä eivät tule ilmi missään kohtaa. Suostumuslomakkeet olivat vain minun nähtäväkseni ja ne tuhotaan asianmukaisesti opinnäytetyöni valmistuttua. Henkilötietoja ei käsitelty millään tavoin missään vaiheessa opinnäytetyöprosessiani.

Kirjat olivat vapaaehtoisesti mukana, ketään ei pakotettu ja he olivat tietoisia, että voivat keskeyttää koska vain ilman perusteluja. Peruutuksia tulikin matkan varrella, ja sen varalle yhdistykset olivat hankkineet varakirjoja. Olin tehnyt varasuunnitelmia myös sen varalle, että tapahtumapäivänä tulisi peruutus. Onneksi näin ei käynyt, mutta oli hyvä olla varautunut.

Kokemuskirjasto-tapahtumaan ilmoittautuneille lähetin ohjelman viikkoa ennen tapahtumaa ja saatetekstissä muistutin Kirjojen anonymiteetistä. Saatetekstiin kirjoitin myös kysymysten esittämisen osalta huomioitavaksi muun muassa sen, että Kirjat ovat vapaaehtoisesti kertomassa omakohtaisia kokemuksiaan emmekä ole tuomitsemassa tai arvostelemassa ketään, vaan kunnioitamme toisiamme.

Opinnäytetyöni aihe on minulle läheinen ja minulla on omat mielipiteeni asioista, mutta uskon, että onnistuin olemaan objektiivinen. Olen kuitenkin myös avoin ja utelias luonne ja haluan oppia lisää. Mietin kyselyn kysymykset niin, ettei oma mielipiteeni näkynyt niissä, vaan keskityin aiheen ajankohtaisuuteen ja muodostin kysymyksiä sen pohjalta. Kyselyssä oli avoimia kysymyksiä, joten jokainen kirjoitti vastaukset oman kokemuksensa, mielipiteensä ja kuulemansa kautta, joten omat mielipiteeni eivät voineet vaikuttaa kyselyn vastauksiin.

Vaikka järjestökenttä ja paikalliset yhdistykset ovatkin lähellä sydäntäni, niin kaiken edellinä laitan kuitenkin ihmiset. Olivat he sitten yhdistysten kävijöitä tai julkisten palveluiden asiakkaita. Olen ollut harjoittelussa sekä pienessä yhdistyksessä, että hyvinvointialueella, ja molemmissa paikoissa kävijät / asiakkaat olivat päihderiippuvaisia ihmisiä. Molemmilla sektoreilla jokainen työntekijä työskentelee omalla persoonallaan ja jokaisella on erilaiset vahvuudet omassa ammattitaidoissaan, joten tiedän, että kaikkia tarvitaan. Se mikä sopii yhdelle, ei välttämättä sovi toiselle, ja yksilöllisyyden huomioiminen päihde- ja riippuvuuspalveluissa tulisi olla ensiarvoisen tärkeää. Ihmisten etu on tärkeintä.

Objektiivisuuteni näkyy myös tutkimustuloksista kertovassa luvussa, jossa on suoria lainauksia kyselyn vastauksista. Kyselyn vastauksista näkyi eri sektoreiden välisen yhteistyön kehittämisen tarve niin, että yksilöllisyys pystyttäisiin huomioimaan nykyistä paremmin, koska kaikille ei sovi kaikki.

10 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Kokemuskirjasto-tapahtuman lopuksi osallistujat täyttivät kyselyn. Kyselyn sai täyttää joko paperiversiona tai sähköisesti QR-koodin kautta Webropolissa. Kokemuskirjasto-tapahtumassa osallistujia oli kaikkineen 35 ihmistä, joista 25 vastasi kyselyyn.

10.1 Yhdistystoiminnan merkityksellisyys

Kokemuskirjasto-tapahtumassa nousi esiin paljon merkityksellisiä asioita niin Kirjojen kokemuksista, yhdistysten puheenvuoroista kuin kyselyn vastauksistakin. Tutkimusaineistosta nousi selkeästi tärkeimpänä teemana vertaistuki. Vertaistuen merkitys nousi esiin monen eri kysymysten kohdalla, joten siitä voi jo päätellä, miten merkityksellistä vertaistuki on päihderiippuvaisten ihmisten elämässä.

Vertaistuen tarpeen tärkeys korostui entisestään sekä KRISin kaltaisten palveluiden merkittävydestä kuntoutumiselle ja yhteiskuntaan orientoitumiseen.

Yhdistyksillä ja vertaistoiminnalla ylipäätään on tärkeä rooli kuntoutus- ja toipumisprosessissa. Ne voivat kuntouttaa yhdessä riippuvuuspalveluiden (niin julkiset kuin yksityiset) kanssa, mutta myös ylläpitää raittiutta, kuten kuulumme.

Vertaistuen merkitys nousi esille. Se oli ollut sekä kirjalle itselleen että läheisille tärkeä.

Minusta on hienoa että ihmiset jotka löytävät avun ja että he saavat tuntea itsensä arvokkaiksi ja että ketään ei tuomita ja nähdään kumminkin ihminen joka tarvitsee niin paljon tukea ja apua sekä vertaistukea mikä on yksi tärkeä asia. Nämä asiat nousi esiin itselle näiden tarinoiden kautta

KRIS-Etelä-Pohjanmaa ry ja Kokemus- ja vertaistoimijat ry Olkkari tarjoavat vertaistukea eri muodoissa kaikille kävijöille. Vertaistuen lisäksi yhdistystoiminnan merkityksellisyydestä kyselyssä nousi esiin muitakin teemoja kuten tuomitsemattomuus, yhteisöllisyys, hyväksyntä sekä yksilöllisyys.

10.2 Päihderiippuvaisten ihmisten palveluntarve

Tutkimusaineistossa päihderiippuvaisten ihmisten palveluntarpeessa yksilöllisyys korostui. Jokainen olisi huomioitava kokonaisuutena ja ymmärrettävä, että palvelupolkujenkin on

oltava yksilöllisiä. Kaikki ei sovi kaikille, eikä jokaista voi laittaa kulkemaan samaa polkua pitkään, olettaen, että lopputulos on jokaisella sama. Palvelujen tulisi olla myös jokaisen saatavilla silloin, kun sitä tarvitsee.

Toipumisen reitti on monimutkainen. Joku hyötyy yhdestä, toinen toisesta. Jollekin on tärkeä löytää syy kaikelle, toiselle sillä ei ole merkitystä. Samalla tavalla ihminen tulee autetuksi eri tavoin. Ennaltaehkäisy olisi tärkeää, mutta miten se parhaiten toteutuu. Palveluiden tulisi olla saatavilla non stop, toisessa hetkessä voi olla jo myöhäistä.

Jokaisen polku on erilainen, koska ihmiset on erilaisia. Itsestä täytyy lähteä tahto toipua, mutta riittääkö se, jos jokaiselle tarjotaan samaa?

Tärkeää työtä, mitä he tekevät. Meitä kaikkia tarvitaan ja samat palvelut eivät sovi kaikille. Toiselle toimii toisenlainen tuki, kun taas toiselle jokin muu. Ihmiset ovat yksilöitä ja sen takia meidän kaikkien toimijoiden tulisi tehdä yhteistyötä.

Kirjojen omakohtaiset tarinat yllättivät tutkimustulosten mukaan osan kuulijoista sillä, miten erilaisia tarinat voivat olla. Nostan tähän vielä yhden kommentin tutkimusaineistosta, koska tämä osui silmiini ja tunteisiini, koska tähän suuntaan ollaan todella menossa:

Päihderiippuvaiset eivät ole haluttu kohderyhmä ja he kokevat paljon ennakoluuloja ja -asenteita. Joten heidän palvelut todennäköisesti loppuu ensimmäisten joukossa.

10.3 Tapahtuman käyttäminen työkaluna

Koen vahvasti olevani luova ihminen, joten päätin käyttää luovuuttani myös Kokemuskirjasto-tapahtumaan osallistuneille tekemässäni kyselyssä yhden kysymyksen kohdalla. Halusin todella tietää osallistujien näkemyksen seuraavaan kysymykseen:

Olisiko mielestäsi tarpeellista järjestää Kokemuskirjaston kaltaisia kohdennettuja tapahtumia tulevaisuudessa teemoja vaihdellen?
(esim. väkivalta, mielenterveys, kotoutuminen, yksinäisyys)

Vastausvaihtoehtoja oli kuusi, joista pystyi valita monta vaihtoehtoa. Vaihtoehdot ja vastausprosentit olivat seuraavat:

Kyllä, ilmiöiden ymmärtämiseksi. 100 %
Kyllä, päätöksenteon tueksi. 85 %

Kyllä, ammatillisen osaamisen lisäämiseksi. 95 %
 Kyllä, palveluntarpeen kartoittamiseksi. 50 %
 Jokin muu, mikä? 0 %
 Ei ole mielestäni tarpeen, miksi? 0 %

Olin yllättynyt ja helpottunut, kun yksikään vastaaja ei ollut sitä mieltä, että luova ideani ei ole tarpeellinen, vaan se otettiin hyvin vastaan.

Ilmiöiden tunnistamiseksi Kokemuskirjaston kaltainen tapahtuma on siis osallistujien mukaan hyvä väline, tai työkalu, kuten myös ammatillisen osaamisen lisäämiseksi. 85 % vastaajista oli sitä mieltä, että myös päätöksenteon tueksi olisi hyvä käyttää Kokemuskirjaston kaltaista tapahtumaa.

10.4 Järjestökentän yhteiskunnallinen merkitys

Kokemuskirjasto-tapahtumaan osallistuneiden vastauksista, kysyttäessä valtion avustusleikkausten ja hyvinvointialueiden sopeuttamisohjelmien vaikutuksesta yhdistysten ja järjestöjen toimintaan, kuvastui huoli ja pelko tulevaisuudesta.

Kyllähän sen on jo nähty supistavan yhdistystoimintaa. Yhdistyksiä lakkautetaan ja työntekijäresurssit vähenee. Ei hyvä juttu ollenkaan. Miten ei ymmärretä E-P:llä sitä, kuinka paljon yhdistykset tuottaa säästöjä?

Ihmisten ongelmat moninaistuu, hyvinvointi heikkenee ja toimintakyky vähenee huomattavasti ja niiden vaikutus voi valitettavasti näkyä vasta 10 vuoden päästä esimerkiksi työttömyys, sairauslomat, köyhyys tai mielenterveys ongelmien määrä lisääntyy entistä enemmän.

Heikentää merkittävästi ja tämä tulee näkymään asiakkaiden heikentyneenä palveluna tai palveluiden saatavuutena, mikä tulee lisäämään asiakkaiden ongelmia, mikä lisää taas kustannuksia, kun ongelmia on vaikeampi hoitaa.

Kysymystä siitä, miten edellä mainitut vaikutukset koskettavat päihderiippuvaisia ihmisiä, voisi tutkimustulosten perusteella kuvata yhdellä sanalla: merkittävästi. Sen lisäksi kynnyksen avun hakemiseen kasvaa, avunsaanti heikkenee, kohtaamispaikat vähenevät ja kaikki tämä luo turvattomuutta.

Vaikeampi päästä hoitoon, odotusajat pitenee, retkahdusten mahdollisuus nousee ja nuorten huumekuolemat lisääntyvät jos päihdepalveluihin pääsy on liian hidasta.

Sairaat ihmiset eivät tule kuulluiksi, eivätkä he saa tai löydä palveluita, jotka heitä tukisivat ja he putoavat sekä syrjäytyvät yhteiskunnan rattaista. Ja se tulee maksamaan yhteiskunnalle pidemmällä tähtäimellä ja se on eettisesti niin väärin.

Hoitoon/kuntoutukseen pääsy viivästyy (säästöt). Vertaistuellista tapaamista mahd. vain "kokoontumisen" ajan, eikä enää koko päivän, jolloin se rytmittäisi päivää ja viikkoa.

Ihmisillä on tutkimustulosten perusteella selkeästi suuri huoli siitä, miten yhdistysten käy tulevaisuudessa.

10.5 Palaute tapahtumasta

Kokemuskirjasto-tapahtuma sai hyvää palautetta ja oli todella hienoa kuulla, että osallistujat pitivät tapahtumasta. Palaute oli pääosin suullista, koska en tehnyt erillistä palautekyselyä. Mielestäni tapahtuman luonne oli sen verran intiimi, koska keskiössä oli kokemuksellisuus ja kohtaaminen, että halusin pitää "sähköisyyden" minimissä. Osallistujat ja Kirjat olivat tyytyväisiä, minä olin tyytyväinen, ja palautteesta päätellen myös kuulijat olivat tyytyväisiä.

Osallistujille tehdyssä kyselyssä oli viimeisenä kysymyksenä mahdollisuus antaa vapaamuotoista palautetta Kirjoille ja sen kohdan vastaukset toimitin tapahtuman jälkeen molemmille yhdistyksille, jotta he voivat välittää palautteen Kirjoille. Mielestäni Kirjat olivat ansaitusti palautteen antamisen kohde, koska he tulivat vapaaehtoisesti kertomaan kokemuksistaan. Sain minäkin toki yhdessä vastauksessa osani palautteesta, mikä tiivistää hyvin kaiken:

Hieno tapahtuma, kiitos Markelle ja kirjoille!

Myös tapahtuman erilainen muoto huomioitiin palautteessa:

Lähestymistapa; kirjasto/tarinat, jossa kokemukset kokonaisuutena. Tarinoita ja niiden jakaminen ns. vapaasti/avoimesti muodostuneen ryhmän kesken.

Nostan tähän vielä yhden vapaamuotoisen palautteen kyselyn vastauksista, koska siinä tiivistyy hyvin tapahtuman tarkoitus.

Kiitos kokemuksen jakamisesta. On tärkeää tuoda esille kokemuksia siitä, miten palveluita voidaan kehittää paremmiksi tai miten jatkossa voitaisiin ehkäistä ennakolta päihteiden käyttöä. Kokemukset auttavat ymmärtämään kaikkea tähän liittyvää.

11 JOHTOPÄÄTÖKSET

Kokemuskirjasto-tapahtuma toi esiin, että päihde- ja riippuvuushoidon palveluissa on parannettavaa. Tutkimuksen tulokset osoittivat, että vertaistuki on korvaamaton apu päihteettömyyden tukemisessa. Yhdistysten ylläpitämässä matalan kynnyksen kohtaamispaikoissa vertaistukea on saatavilla aina aukiolojen puitteissa, kun taas julkisella puolella vertaistukea on saatavilla ainoastaan ryhmä- tai yksilötapaamisen ajan.

Tutkimusaineistosta nousi vahvasti esiin myös eri sektoreiden ja toimijoiden välisen yhteistyön lisääminen ja kehittäminen siten, että päihde- ja riippuvuuspalveluiden palvelupolusta saataisiin yksilöllisempi ja asiakkaan edun mukaisempi, kuin mitä se nykyisellään on. Eri sektoreiden vastakkainasettelun ei koettu olevan ratkaisu, ja vaikka yhdistysten rooli tapahtumassa ehkä korostuikin, lopulta yhteistyö oli se, minkä koettiin olevan toimivin ja asiakaslähtöisin ratkaisu päihde- ja riippuvuustyön kehittämiseksi. Yhteistyö eri sektoreiden kesken mahdollistaisi sen, ettei kaikille tarjottaisi samaa, vaan jokaiselle olisi tarpeeksi vaihtoehtoja löytää juuri itselle sopiva palvelupolku, jossa huomioitaisiin aidosti asiakkaan tarpeet ja etu.

Kokemuskirjasto-tapahtuma itsessään koettiin mahdollisuutena käyttää tulevaisuudessa paitsi ilmiöiden ymmärtämiseen ja ammatillisen osaamisen lisäämiseksi, myös päätöksenteon tukena. Puolet kyselyyn vastanneista oli sitä mieltä, että Kokemuskirjasto-tapahtumaa voisi käyttää palveluntarpeen kartoittamiseksi, ja tavallaan juuri siihen minäkin käytin Kokemuskirjasto-tapahtumaa. Tutkimustulokset osoittivat, että tarve nykyistä monipuolisemmille ja yksilöllisimmille palveluille on olemassa ja eri toimijoiden yhteistyötapoja kehittämällä palveluntarjonta on mahdollista saada paremmaksi. Tutkimustuloksista selvisi myös, että jopa 85 % vastaajista käyttäisi Kokemuskirjasto-tapahtumaa päätöksenteon tukena, mikä oli positiivinen yllätys itselleni. Kokemuskirjasto-tapahtumaa itsessään pystyy soveltamaan todella monien eri käyttöön teemoja vaihdellen ja ehkä Kokemuskirjasto-tapahtumaa voisi tulevaisuudessa hyödyntää myös uusien yhteistyötapojen kehittämisessä.

Jos Kokemuskirjasto-tapahtuman asetelma käännettäisiinkin toisinpäin, voisi lopputulos olla mielenkiintoinen. Eli Kirjat olisivatkin eri sektoreiden ja toimijoiden edustajia, jotka kertoisivat mitä heillä olisi tarjota päihderiippuvaisten ihmisten päihteettömyyden tueksi, ja päihderiippuvaiset ihmiset saisivat esittää kysymyksiä ja antaa ehdotuksia julkisen sektorin, yksityisen sektorin ja järjestökentän edustajille. Lopputuloksena voisi syntyä uusi, innovatiivinen ja toimiva yhteistyökuvio, jos kohderyhmä osallistettaisiin päätöksentekoon. Tällä menetelmällä

voisi tehdä jatkotutkimuksen ja katsoa, millaisilla yhteistyökuvioilla päihderiippuvaisten ihmisten palveluiden saavutettavuus ja palvelupolkujen yksilöllisyys parantuisi Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella.

12 POHDINTA

Toiminnallisen opinnäytetyön tekeminen oli minulle luonteva valinta ja olen oppinut opinnäytetyöprosessista todella paljon. Kostamon ym. (2022, s. 11) mukaan toiminnallisessa opinnäytetyössä näytetään ammatillinen asiantuntijuus kehittävällä ja tutkimuksellisella otteella tehdyllä tuotoksella, joka raportoidaan kuvaten tuotokseen liittyviä lähtökohtia, valintoja ja ratkaisuja perustellusti. Kostamo ym. (2022, Työelämäkumppani yhteistyökumppanina, ohjaaja matkaan saattajana -luku) kertovat, että yhä useammat oppilaitokset korostavat opinnäytetyön ohjeistuksissaan sitä, että opinnäytetyön olisi hyvä olla työelämälähtöinen hanke tai projekti.

Toiminnallisessa opinnäytetyössäni työelämälähtöisyys todentui minullakin, vaikka opinnäytteeni ei ollutkaan varsinaisesti työelämästä tilattu projekti tai hanke. Opinnäytetyössäni oli kuitenkin työelämä vahvasti mukana niin yhteistyökumppanin, kuin yhteistyötahojenkin osalta, ja jokaisella on ollut oma tärkeä roolinsa Kokemuskirjasto-tapahtuman suunnittelussa ja toteuttamisessa. Opinnäytetyöni kirjoitusprosessissa apuna ja tukena on ollut ohjaava opettajani, ja myös englannin- ja äidinkielenopettajat ovat antaneet oman panoksensa opinnäytetyöni kirjoitusprosessissa.

Kokemuskirjasto-tapahtuma oli onnistunut ja täytti odotukseni siitäkin huolimatta, että ensisijaista kohderyhmää en onnistunut saamaan paikalle yrityksistä huolimatta. Sähköpostikutsu Kokemuskirjasto-tapahtumasta tavoitti arviolta yli sata ihmistä, joten olin hetken aikaa pettynyt siihen, ettei yhtäkään varsinaista päätöksentekijää osallistunut tapahtumaan. Sen sijaan paikalla oli kuitenkin monipuolisesti päihde- ja riippuvuushoidon, väkivaltatyön sekä muiden alojen ammattilaisia Seinäjoen kaupungilta, Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueelta ja järjestökentältä, joten olin tyytyväinen. Itse tapahtuma meni kaikkineen hyvin ja tiukasta aikataulusta huolimatta siinä pysyttiin. Palaute tapahtumasta oli positiivista kaikilta osapuolilta.

Tutkimusaineistoni oli kysely, johon Kokemuskirjasto-tapahtumaan osallistujat vastasivat heti tapahtuman päätteeksi ja onnistuin saamaan kyselyyni hyvän vastausprosentin. Uskon, että jos vastausaikaa kyselyyn olisi ollut esimerkiksi viikko tapahtumapäivästä eteenpäin, niin vastausprosentti olisi ollut huomattavasti pienempi. Kyselyyn vastaaminen paikan päällä heti tapahtuman jälkeen oli toimiva ratkaisu vastausprosentin perusteella, ja kysely toimi todella hyvin oman opinnäytetyöni tutkimusaineistona ja sain myös tutkimustulokset nopeasti käyttööni. Vastaukset olivat monipuolisia ja silti osittain hyvinkin yksimielisiä samojen teemojen

nousteissa esiin, joten teemoittelu tuntui helpolta ja luontevalta tavalta nostaa tutkimustulokset esiin.

Koko opinnäytetyöprosessi on ollut erittäin opettavainen ja kaikista muuttuvista osista huolimatta kaikki sujui lopulta suunnitelmien mukaan. Olen oppinut luottamaan omaan ammatilliseen osaamiseeni opinnäytetyöprosessin myötä ja saanut lisää varmuutta omaan toimintaani tulevana sosionomina. Opinnäytetyöprosessi on kehittänyt ongelmanratkaisukykyäni suunnitellessani ja toteuttaessani opinnäytetyötäni. Olen oppinut myös kokonaisuuksien hallintaa ja oman itseni johtamista, ja näitä taitoja tulen varmasti tulevaisuudessakin tarvitsemaan.

Kun nyt peilaan kaikkea opinnäytetyöprosessin aikana oppimaani sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetensseihin, eli ammattitaitovaatimuksiin, niin huomaan sisäistäneeni hyvin sosiaalialan eettisen osaamisen, asiakastyön osaamisen ja palvelujärjestelmäosaamisen. Olen oppinut myös kriittistä ja osallisuutta edistävää yhteiskuntaosaamista, tutkimuksellista kehittämis- ja innovaatio-osaamista, sekä työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaamista (SOAMK, 2023). Opinnäytetyöprosessini aikana olen oppinut ennakoivaan ja innovatiiviseen ongelmanratkaisuun sosiaalialan kehittämisessä ja olen suunnitellut, toteuttanut ja arvioinut yhteistyössä eri toimijoiden kanssa sosiaalialan, jos en varsinaisesti kehittämishanketta, niin ainakin onnistuneen Kokemuskirjasto-tapahtuman. Lisäksi olen oppinut huomioimaan uudella tavalla yhteiskuntamme rakenteita ja niissä ilmeneviä epäkohtia ja ymmärrän velvollisuuteni ammattilaisena puuttua niihin.

Kokemuskirjasto-tapahtuman järjestämisessä huomioin eettiset seikat niin tapahtumatilassa kuin koko prosessissa, ja olen toiminut sosiaalialan ammattieettisten periaatteiden mukaisesti yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistäen sekä tuomitsematta. Olen pyrkinyt kaikessa toiminnassani ja myös opinnäytetyöprosessini aikana edistämään heikommassa asemassa olevien ihmisten ja yhteisöjen asemaa suhteessa yhteiskunnallisten ilmiöiden ja valtarakenteiden merkitykseen. Olen tehnyt osaltani myös vaikuttamistyötä: järjestin Kokemuskirjasto-tapahtuman, jossa päihderiippuvaiset ihmiset pääsivät kertomaan omakohtaisia kokemuksiaan monialaiselle kuulijakunnalle yhdistysten merkityksellisyydestä heidän elämänsä ja päihteettömyytensä tukemiseen.

Opinnäytetyönä suunniteltu ja toteutettu Kokemuskirjasto-tapahtuma, ja lisäksi kirjallinen raportointi koko prosessista, ei ole aina ollut ihan helppoa ja välillä on meinannut usko loppua kesken. Vaikka tein opinnäytetyöni yksin, en olisi pystynyt tähän ilman ympärilläni olevia

ihmisiä, joista jokainen vaikutti omalla panoksellaan Kokemuskirjasto-tapahtuman onnistumiseen. Joten iso kiitos kuuluu opinnäytetyöni yhteistyökumppanille, yhteistyötahoille ja erityisesti Kirjoille. Kiitos myös jokaiselle tapahtumaan osallistuneelle, jotka olivat osana tätä kokonaisuutta. En olisi onnistunut yksin, mutta yhdessä onnistuimme luomaan mieleenpainuvan tapahtuman.

LÄHTEET

- Abergel. R., Rothemud. A., Titley. G., & Wootsch. P. (2005.). *Elävä kirjasto. Järjestäjän käsikirja*. Pohjoismaiden ministeriöneuvos. <https://rm.coe.int/living-library-guide-finnish-/16808ff002>
- Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue. (1.3.2025). *Hyvinvointialueen talousohjelma esittää 50 miljoonan euron sopeutuksia vuosille 2025–2026*. <https://www.hyvaep.fi/tiedote/hyvinvointialueen-talousohjelma-esittaa-50-miljoonan-euron-sopeutuksia-vuosille-2025-2026/>
- Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue. (7.8.2024). *Järjestöjen yhdyspintatyön aamukahvit*. <https://www.hyvaep.fi/event/jarjestojen-yhdyspintatyon-aamukahvit-2/>
- Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue. (i.a.). *Kokemusasiantuntijatoiminta. Kuka on kokemusasiantuntija?* <https://www.hyvaep.fi/hyvinvointialue/osallistu-ja-kehita-kanssamme/kokemusasiantuntija/>
- Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue. (13.8.2024). *Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen mielenterveys-, päihde- ja riippuvuusstrategia ja toimenpideohjelma 2024-2028*. Sote-uudistus Etelä-Pohjanmaa. Mielenterveys- ja riippuvuushoidonpalvelut. https://www.hyvaep.fi/uploads/2024/09/hyvaep_-_mielenterveys_paihde_riippuvuusstrategia_toimenpideohjelma2024_2028.pdf
- Hietaniemi, M. (2024). *Järjestöyhteistyön nykyiset rakenteet ja palveluiden tarpeet järjestöyhteistyölle*. [PowerPoint]. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue. https://www.hyvaep.fi/uploads/2024/09/jarjestoyhteistyon-nykyiset-rakenteet-ja-palveluiden-tarpeet-jarjestoyhteistyolle_hietaniemi.pdf
- Human Library. (2025). *The Origin of the Human Library*. <https://humanlibrary.org/about/the-early-years/>
- Inkinen, A. (i.a.). *Tietoa SOSTEsta*. <https://www.soste.fi/meista/tietoa-sostesta/>
- Järjestötalo. (i.a.-a). *Sosiaali- ja terveysalan Järjestötalo*. <https://www.jtalo.fi/jarjestotalo/>
- Järjestötalo. (i.a.-b). *Etelä-Pohjanmaan Järjestöneuvosto*. <https://www.jtalo.fi/jarjestoneuvosto/>
- Järjestötalo. (i.a.-c). *Tervetuloa Järjestöjen yhdyspintatyön aamukahveille!* <https://www.jtalo.fi/jarjestojen-yhdyspintatyon-aamukahvit/>
- Karjanlahti. H., & Lahti. H. (19.3.2025). *Hyvinvointialue ja kunnat tarvitsevat järjestöjä* (Etelä-Pohjanmaan Järjestöneuvoston puolesta). <https://www.jtalo.fi/wp-content/uploads/2025/03/Jarjestoneuvoston-mielipidekirjoitus-alue-ja-kuntavaalit.pdf>

- Kokemustoimintaverkosto. (21.1.2019). *Kokemustoiminnan ABC-opas alueelliseen toimintaan*. https://kokemustoimintaverkosto.fi/wp-content/uploads/2019/05/Kokemustoimintaverkosto_ABC-opas.pdf
- Kokemustoimintaverkosto. (i.a). *Käsitteet*. https://kokemustoimintaverkosto.fi/kokemustieto_kayttoon/kasitteet/
- Kostamo, P., Airaksinen, T., & Vilkka, H. (2022). *Kirjoita itsesi asiantuntijaksi: Opas toiminnalliseen opinnäytetyöhön*. Art House Oy. <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789518849110>
- KRIS. (i.a.). *Mikä KRIS on?* <https://kris.fi/etusivu-kris-fi-rikollisten-revanssi-yhteiskunnassa-mita-kris-on/sample-page-mita-kris-yhdistys-on/>
- KvaliMOTV. (i.a.-a). *Laadullisen tutkimuksen elementit*. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L1_2_2.html
- KvaliMOTV. (i.a.-b). *Teemoittelu*. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html
- Laaksonen, H., & Helander, V. (11.11.2020). *Kolmas sektori Suomessa*. Kansalaisyhteiskunta. <https://kansalaisyhteiskunta.fi/tietopankki/kolmas-sektori-suomessa/>
- Laihia, H. (2022). *Kokemuskirjasto -kaksinkeskustelutapahtuman järjestäminen Turun yliopiston kirjastossa [AMK-opinnäytetyö, Turun ammattikorkeakoulu]*. Theseus. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/755354/Laihia_Henni.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Lindström, J., & Nikula, K. (2025). Koulutetut kokemusasiantuntijat yhteiskunnallisten ilmiöiden tulkkeina. *Yhteiskuntapolitiikka* 90 (2025):1. Julkari. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/150881/YP2501_Lindstr%c3%b6m%26Nikula.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Mielenterveyden keskusliitto. (i.a.). *Tieto ja tutkimus: Riippuvuudet*. <https://mtkl.fi/tieto-ja-tutkimus/haastavia-elamantilanteita/riippuvuudet/>
- Mieli ry. (30.8.2024.). *Päihderiippuvuus vaikuttaa koko elämään*. <https://mieli.fi/mielenterveys-koetuksella/paihderiippuvuus-vaikuttaa-koko-elamaan/>
- Mahkuri, M. (10.5.2024). Lahjoitusvähennys on muutettava koskemaan kaikkia järjestöjä. *SOSTEblogi*. <https://www.soste.fi/blogikirjoitus/lahjoitusvahennys-on-muutettava-koskemaan-kaikkia-jarjestoja/>
- Nuortennetti. (i.a.). *Päihteet: Mitä päihteet ovat?* Mannerheimin Lastensuojeluliitto. <https://www.nuortennetti.fi/mieli-ja-keho/paihteet/>
- Nurmon Sininauha ry. (i.a.). *Meistä*. <https://nurmonsinauha.wordpress.com/meista/>

- Oikkari. (2025). *Tietoa yhdistyksestä*. <https://olkkari.net/yhdistys/toiminnan-taustaa/>
- Peltosalmi, J. (17.6.2024.). *Sosiaali- ja terveysjärjestöt Suomessa*. Soste Suomen sosiaali ja terveys ry. <https://www.soste.fi/sosiaali-ja-terveysjarjestot-suomessa/>
- Perttula, K. (2024). *Mitä on laadullinen tutkimus*. [PowerPoint]. Seinäjoen ammattikorkeakoulu.
- Perttula, K. (2022). *Toiminnallinen opinnäytetyö*. [PowerPoint]. Seinäjoen ammattikorkeakoulu.
- Patentti- ja rekisterihallitus. (22.1.2025.). *Yhdistysten määrät tarkoitukseluokittain (pääluokittain) eri maakunnissa*. https://www.prh.fi/fi/yhdistysrekisteri/yhdistysrekisterintilastoja/yhdistysten_maat_maakunnittain.html
- Päihdelinkki. (2025). *Pikatieto*. <https://paihdelinkki.fi/tietopankki/pikatieto/>
- Päihdelinkki. (15.4.2025). *Vertaistukiryhmät*. <https://paihdelinkki.fi/mista-apua/vertaistukiryhmat/>
- Rissanen, P., & Jurvansuu, S. (2017). *Vertaistoiminnan muodot ja merkitys päihde- ja mielenterveysjärjestöissä*. Kuntoutus, 1 / 2017.
- Seinäjoki. (15.4.2025). *Kaupungin järjestöyhteistyön kehittämissuunnitelma valmistui*. <https://www.seinajoki.fi/kaupungin-jarjestoyhteistyon-kehittamissuunnitelma-valmistui/>
- Seinäjoki. (i.a.). *Kumppanuuspöytä*. <https://www.seinajoki.fi/osallistu-ja-asioi/kyla-ja-kaupunkiaktivismi/kumppanuuspoyta/>
- Silen, Y., Huikko, E., Aalto-Setälä, T., Haravuori, H., Marttunen, M., & Terveystien ja hyvinvoinnin laitos. (2025). *Mielenterveys-, päihde- ja riippuvuushäiriöt opiskeluterveydenhuollossa. Arviointi, hoito ja käytännöt*. PunaMusta Oy. 2025. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/150862/URN_ISBN_978-952-408-449-9.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Sininauhaliitto. (2025). *Ongelmallinen päihteidenkäyttö*. <https://www.kuivinjaloin.fi/toa-laheisille-2/ongelmallinen-paihteidenkaytto/>
- SOAMK. (20.4.2023). *Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit*. <https://www.sosiaalialanamkverkosto.fi/wp-content/uploads/2023/04/SOSIAALIALAN-AMMATTIKORKEAKOULUTUKSEN-KOMPETENSSIT-2023.pdf>
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (5.9.2024). *Järjestöavustukset pienentyvät osana valtionalouden säästöjä*. <https://stm.fi/-/jarjestoavustukset-pienentyvat-osana-valtionalouden-saastoja>

- SOSTE. (3/2025, 27:23). *Pyöreän pöydän keskustelu: Järjestöjen merkitys kasvaa – mutta resurssit vähenevät* [video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=0HtHcERZoLk>
- Talentia. (2022.). *Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet*. Talentia ry. PunaMusta Oy 2022. <https://talentia.lukusTaali.fi/#/reader/4fb08bf6-d9e1-11ed-bdad-00155d64030a>
- Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. (7.12.2023). *Päihde- ja toiminnalliset riippuvuudet*. <https://thl.fi/aiheet/mielenterveys/mielenterveyshairiot/paihde-ja-toimi-pannalliset-riippuvuudet>
- Terveyskylä.fi. (19.12.2024). *Mitä on vertaistuki*. <https://www.terveyskyla.fi/vertaistalo/tietoa-vertaistuesta/mita-on-vertaistuki>
- Tietoarkisto. (i.a.). *Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet*. Tampereen yliopisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullisen-tutkimuksen-ominaispiirteet/>
- YTHS. (6.3.2025). *Päihteet ja muut riippuvuuksien aiheuttajat*. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö. <https://www.yths.fi/terveystieto/paihteet-ja-riippuvuusongelmat/paihteet-ja-muut-riippuvuuksien-aiheuttajat/?cn-reloaded=1>

LIITTEET

Liite 1. Tapahtumakutsu, kuva

Liite 2. Tapahtumakutsu, saateteksti

Liite 3. Kokemuskirjasto-tapahtuman ohjelma

Liite 4. Tiedote tutkimuksesta

Liite 5. Kysely Kokemuskirjasto-tapahtumaan osallistuneille

Liite 1. Tapahtumakutsu, kuva

**KOKEMUS-
KIRJASTO**

**TOSITARINOITA
ELÄMÄSTÄ JA TOIPUMISESTA**

**7.4.2025
8.30-15.00**

**Järjestötalo,
Ruukintie 1,
kokoustila Pelto 4. krs,
60100 Seinäjoki**

**SAVE
THE
DATE**

Liite 2. Tapahtumakutsu, saateteksti

Tervetuloa Kokemuskirjasto-tapahtumaan Seinäjoen Järjestötalolle 7.4.2025 klo 8.30–15.00 osoitteeseen [Ruukintie 1, 60100 Seinäjoki](#). Tapahtumapaikka on kokoustila Pelto, 4. krs.

HUOM: Tapahtumaan on rajallinen määrä paikkoja, joten ilmoittaudu mukaan viimeistään 21.3.2025 mennessä alla olevan QR-koodin tai linkin kautta. Tapahtumaan on mahdollisuus osallistua koko päiväksi, aamupäiväksi tai iltapäiväksi valintasi mukaan.

Kokemuskirjastossa kuulet päivän aikana neljän eri ihmisen omakohtaisen tarinan päihderiippuvuudesta.

Ihmisten anonymiteetin vuoksi puhumme heistä kirjoina. Kirjoina myös siksi, että tapahtuma on kuin kirjasto; voit lainata tarinoita päivän aikana, mutta et lue niitä kirjoista vaan kuulet ne oikeilta ihmisiltä. Lisäksi sinulla on mahdollisuus esittää kysymyksiä kullekin kirjalle. Tarinat ovat erilaisia, tässä vähän esimerkkiä yhden tarinan sisällöstä: *"Olen 32 vuotias. Tein 13-vuotiaana psykoosissa henkirikoksen ja jouduin pakkohoitoon EVA-yksikköön Tampereelle. Takana on yli kymmenen vuoden päihde- ja rikoskierre, mutta nyt olen muuttunut mies"*. Kokemuskirjasto-tapahtuma on Seinäjoen ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijan opinnäytetyö, ja yhteistyökumppaneina ovat mukana Yhteisöjen Yhdistys ry / Järjestötalo, KRIS-Etelä-Pohjanmaa ry sekä Kokemus- ja vertaistoimijat ry Olkkari.

Kokemuskirjasto-tapahtuma on suunnattu Seinäjoen kaupungin ja Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen päätöksentekijöille, johtavassa asemassa työskenteleville, sekä päihderiippuvaisten ihmisten kanssa työskentelevien sidosryhmien edustajille. Tapahtuman tavoitteena on tuoda esiin yhdistystoiminnan merkityksellisyys päihderiippuvaisen ihmisen elämässä ja päihhteettömyyden tukemisessa ihmisläheisellä tavalla.

Ilmoittautuminen alla olevan linkin tai QR-koodin kautta:

<https://link.webpolsurveys.com/S/9C3E60A868139888>

Lämpimästi tervetuloa tähän ainutlaatuiseen tilaisuuteen.

Annan mielelläni lisätietoa tapahtumasta, minut tavoittaa parhaiten sähköpostilla.

Ystävällisin terveisin:
Marke Jokinen
SeAMK Sosiaali- ja terveysala
Sosionomi AMK tutkinto-ohjelma
marke.jokinen@seamk.fi
045 1190 501

Liite 3. Kokemuskirjasto-tapahtuman ohjelma

Tervetuloa Kokemuskirjasto-tapahtumaan 7.4.2025 Järjestötilan kokoustila Peltoon, 4. krs. Ruukintie 1, 60100 Seinäjoki.

Päivän aikana 4 eri ihmistä tulee kertomaan omakohtaisen tarinansa päihderiippuvuudesta. Kunnioittaaksemme heidän anonymiteettiään emme puhu heistä nimellä, vaan kutsumme heitä kirjoiksi ja numeroimme Kirjat esitysjärjestyksen mukaisesti. Mikäli Kirja kertoo nimensä, emme kerro nimiä eteenpäin.

Tapahtuma on kuin kirjasto, mutta emme lue kirjoja vaan kuuntelemme tarinoita. tarinat ovat aitoja tositarinoita päihderiippuvuudesta ja elämästä, ja me pääsemme hetkeksi mukaan näihin tarinoihin lainaamalla Kirjojen kokemuksia. Kirjat ovat vapaaehtoisesti jakamassa tarinansa meille, joten annamme Kirjoille rauhan kertoa tarinansa loppuun, emmekä keskeytä, ellei Kirja erikseen anna lupaa keskeyttää kysymyksillä. Jokaisen tarinan loppu on varattu hetki aikaa kysymyksille.

Kysymysten esittämisessä huomioitavaa:

Kysymme asiallisia kysymyksiä ja kuuntelemme Kirjan vastauksen loppuun saakka. Emme tuomitse, loukkaa emmekä arvostele ketään, vaan kunnioitamme toisiamme.

KOKEMUSKIRJASTO-TAPAHTUMAN AIKATAULU:

Aamukahvit tarjolla tapahtumatilassa – ota tullessasi

8.30-8.40 Marke Jokinen – Opiskelijan puheenvuoro

8.40-8.50 Sonja Orrenmaa – Kokemus- ja vertaistoimijat ry Olkkarin puheenvuoro

8.50-9.50 KIRJA 1

9.50-10.50 KIRJA 2

10.50-11.00 Marke Jokinen – Kiitokset ja kysely poistuville osallistujille

11.00-12.00 RUOKATUNTI

Kahvit tarjolla tapahtumatilassa - ota tullessasi

12.00-12.10 Marke Jokinen – Opiskelijan puheenvuoro

12.10-12.20 Sanna Lahtinen – KRIS Etelä-Pohjanmaa ry:n puheenvuoro

12.20-13.20 KIRJA 3

13.20-14.20 KIRJA 4

14.20-14.30 Puheenvuoro Järjestötilalta

14.30-14.40 Marke Jokinen – Kiitokset osallistujille

14.40-15.00 Kyselyyn vastaaminen

Muuta huomioitavaa:

Tapahtuma on SeAMK:n sosionomiopiskelijan, eli allekirjoittaneen, opinnäytetyö, joten pyydän jokaista osallistujaa täyttämään kyselyn QR-koodin kautta, ennen kuin poistutte tapahtumasta (QR-koodi annetaan paikan päällä). Kyselyyn vastaaminen on anonyymia ja vastaukset toimivat opinnäytetyön tutkimusaineistona.

Ruokatunti on omakustanteinen ja läheltä löytyy useampi lounaspaikka mm. Kiinalainen ravintola (sama rakennus), Pizzeria, Subway ja Kaffeli (viereiset rakennukset).

Video saapumisesta Järjestötilaan löytyy Järjestötilan etusivulta: <https://www.jtalo.fi/>

Lämpimästi tervetuloa Kokemuskirjastoon.

Marke Jokinen

SeAMK Sosiaali- ja terveysala

Sosionomi AMK tutkinto-ohjelma

marke.jokinen@seamk.fi

045 1190 501

Liite 4. Tiedote tutkimuksesta

TIEDOTE TUTKIMUKSESTA

Kokemuskirjasto-tapahtuma.

Yhdistystoiminnan merkityksellisyyden esiintuominen päihderiippuvaisten ihmisten omien tarinoiden kautta.

1. Pyyntö osallistua tutkimukseen

Teitä pyydetään mukaan tutkimukseen, jossa tutkitaan yhdistystoiminnan merkityksellisyyttä päihderiippuvaisten ihmisten elämään ja päihteettömyyden tukemiseen omakohtaisten tarinoiden kautta. Tarkoitus on tutkia myös mitä uusia näkökulmia päihderiippuvaisten ihmisten tilanteesta ja palveluntarpeesta nousee esiin Kokemuskirjasto-tapahtumassa.

Kokemuskirjasto-tapahtuma on suunnattu Seinäjoen kaupungin ja Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen päätöksentekijöille, johtavassa asemassa työskenteleville, sekä päihderiippuvaisten ihmisten kanssa työskentelevien sidosryhmien edustajille.

Tämä tiedote kuvaa tutkimusta ja teidän osuuttanne siinä.

2. Vapaaehtoisuus

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Kieltäytyminen ei vaikuta kohteluunne millään tavoin ja teillä on oikeus kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen missä vaiheessa tahansa.

Voitte myös keskeyttää tutkimuksen koska tahansa syytä ilmoittamatta. Mikäli keskeytätte tutkimuksen tai peruutatte suostumuksen, teistä keskeyttämisestä ja suostumuksen peruuttamisesta mennessä kerättyjä tietoja ja näytteitä voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

3. Tutkimuksen tarkoitus

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on avata tapahtumaan osallistuvien ymmärrystä päihderiippuvuudesta ja selvittää millainen merkitys yhdistysten toiminnalla on päihteettömyyden tukemisessa. Tarkoitus on myös selvittää, onko alueellamme tarpeeksi palveluja päihderiippuvaisille ihmisille ja vastaako nykyinen palveluntarjonta kysyntään.

Tapahtuman lopussa osallistujat täyttävä kyselyn, mikä toimii opinnäytetyöni tutkimusaineistona.

4. Tutkimuksen toteuttajat

Tutkimus on SeAMK:in sosionomiopiskelijan opinnäytetyö ja Yhteisöjen Yhdistys ry / Järjestötoimisto tarjoaa tilan tapahtumalle.

5. Tutkimusmenetelmät ja toimenpiteet

Tutkimukseen osallistuminen tarkoittaa teidän osaltanne sitä, että lupaudutte kertomaan omakohtaisen kokemuksenne Kokemuskirjasto-tapahtumassa, tapahtumaan osallistuville ihmisille. Kuulijoilla on mahdollisuus esittää teille tarkentavia kysymyksiä tarinanne loppuun ja toivon teidän vastaavan kysymyksiin. Voitte myös halutessanne jättää vastaamatta mihin tahansa kysymykseen, mikäli ette halua vastata.

Teidän ei tarvitse perustella vastaamatta jättämistä. Teidän osuudellenne, eli tarinan kertomiselle ja osallistujien kysymyksille on varattu aikaa yksi tunti ja saatte itse päättää, miten jaatte ajan (esim. 45 minuuttia oman kokemuksen kertomiseen ja 15 minuuttia kysymyksille).

Tutkimus/tapahtuma toteutetaan siten, että jokainen tutkimukseen osallistunut henkilö kertoo vuorollaan omakohtaisen tarinansa päihderiippuvuudesta tapahtumaan osallistuneille. Jokaiselle tarinalle on varattu aikaa yksi tunti ja se sisältää sekä tarinan kertomisen, että kuulijoiden esittämiin kysymyksiin vastaamisen.

6. Kustannukset ja niiden korvaaminen

Tutkimukseen osallistuminen ei maksa teille mitään. Osallistumisesta ei myöskään makseta erillistä korvausta.

7. Tutkimustuloksista tiedottaminen

Tutkimukseen osallistuminen on anonyymiä, tutkimuksessa ei käsitellä henkilötietoja missään muodossa. Kokemuskirjasto-tapahtuman lopuksi tapahtumaan kutsutut henkilöt (kuulijat) vastaavat anonyymisti kyselyyn tapahtumassa kuulemiensa tarinoiden perusteella.

Kyseessä on opinnäytetyö, joka julkaistaan avoimesti Theseus-tietokannassa.

8. Tutkimuksen päättäminen

Myös tutkimuksen suorittaja voi keskeyttää tutkimuksen, jos katsoo sen tarpeelliseksi.

9. Lisätiedot

Pyydämme teitä tarvittaessa esittämään tutkimukseen liittyviä kysymyksiä tutkijalle/tutkimuksesta vastaavalle henkilölle.

10. Tutkijoiden yhteystiedot

Opinnäytetyötekijä

Nimi: Marke Jokinen

Puh. 0451190501

Sähköposti: marke.jokinen@seamk.fi

Opinnäytetyön ohjaaja

Titteli:

Nimi: Annukka Haapa-Aho

Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Puh. 0408300499

Sähköposti: annukka.haapa-aho@seamk.fi

Liite 5. Kysely Kokemuskirjasto-tapahtumaan osallistuneille

Kysely Kokemuskirjasto-tapahtumaan osallistuneille

1. Opitko Kokemuskirjasto-tapahtumassa jotain uutta?

- Kyllä, mitä?
- En

2. Mikä Kokemuskirjasto-tapahtumassa vaikutti sinuun eniten?

3. Saitko uusia näkökulmia päihderiippuvaisten ihmisten tilanteesta ja palveluntarpeesta Kokemuskirjasto-tapahtumassa?

- Kyllä, mitä?
- En

5. Millaisia merkityksellisiä asioita yhdistysten tuottamasta toiminnasta ja palveluista nousi esiin Kirjojen tarinoiden kautta?

6. Mitä tärkeitä asioita päihderiippuvaisten ihmisten palvelupolusta, palveluiden saavutettavuudesta ja päihteetömyyden tukemisesta nousi, nousi esiin Kokemuskirjasto-tapahtumassa?

7. Olisiko mielestäsi tarpeellista järjestää Kokemuskirjaston kaltaisia kohdennettuja tapahtumia tulevaisuudessa teemoja vaihdellen?

(esim. Väkivalta, mielenterveys, kotoutuminen, yksinäisyys).

- Kyllä, ilmiöiden ymmärtämiseksi
- Kyllä, päätöksenteon tueksi
- Kyllä, ammatillisen osaamisen lisäämiseksi
- Kyllä, palveluntarpeen kartoittamiseksi
- Jokin muu, mikä?
- Ei ole mielestäni tarpeellista, miksi?

8. Vastaako tämänhetkinen palveluntarjonta mielestäsi palveluntarpeeseen päihderiippuvuuden hoidon ja toipumisen osalta?

- Kyllä
- Ei, miksi?

9. Pitäisikö mielestäsi eri sektoreiden ja toimijoiden välistä yhteistyötä lisätä ja kehittää päihde- ja riippuvuustyön osalta?

- Kyllä, miten?
- Ei, miksi?

10. Onko päihderiippuvaisen ihmisen palvelupolku mielestäsi saavutettavaa ja yhdenvertaista Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella?

- Kyllä
- Ei, miksi?

11. Millainen yhteiskunnallinen vaikutus mielestäsi valtion avustusleikkauksilla ja hyvinvointialueiden sopeuttamisohjelmilla on/tulee olemaan yhdistysten ja järjestöjen toimintamahdollisuuksiin?

12. Miten mielestäsi edellisen kysymyksen vaikutukset koskettavat päihderiippuvaisia ihmisiä?

13. Tähän voit kirjoittaa vapaamuotoiset terveiset Kirjoille, jotka lainasivat meille tarinansa Kokemuskirjasto-tapahtumassa.